

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

**“Η ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΙΝΔΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ”**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΛΜΠΑΝΗ ΔΗΜΗΤΡΑ
(4614)**

ΦΛΩΡΙΝΑ, 2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η τοπική ιστορία της κοινότητας Σίνδου κατά την περίοδο του 20ου αιώνα

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΑΛΜΠΑΝΗ ΔΗΜΗΤΡΑ

Α.Ε.Μ: 4614

ΕΠΟΠΤΗΣ: ΗΛΙΑΔΟΥ- ΤΑΧΟΥ ΣΟΦΙΑ

Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΦΛΩΡΙΝΑ, 2022

Φύλλο εξέτασης

1. Επόπτης: _____

Βαθμός: _____

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

2. Δεύτερος Βαθμολογητής: _____

Βαθμός: _____

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Γενικός Βαθμός: _____

Η συγγραφέας Αλμπάνη Δήμητρα βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στις εργασίες τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Ευχαριστίες

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κυρία Ηλιάδου-Τάχου Σοφία για την πολύτιμη βοήθεια της, την καθοδήγηση της και την συμπαράστασή της. Την ευχαριστώ για την ευκαιρία που μου έδωσε να πραγματοποιήσω την συγκεκριμένη εργασία και να μελετήσω καλύτερα την ιστορία του τόπου στον οποίο μεγάλωσα.

Οφείλω να ευχαριστήσω τα μέλη της Δημοτικής Βιβλιοθήκης “Λυσσαρίδης” στην Σίνδο Θεσσαλονίκης και της Δημοτικής Βιβλιοθήκης “Χαντές” στην Χαλάστρα Θεσσαλονίκης, για την βοήθεια και καθοδήγησή τους. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Θερμαϊκού Κόλπου, οι οποίοι μου παραχώρησαν βοηθητικό υλικό για την διεκπεραίωση της εργασίας μου. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου που με υποστήριξε ψυχολογικά.

Περιεχόμενα	
Πρόλογος	6
Abstract	7
Εισαγωγή	8
Κεφάλαιο Πρώτο: Ιστορία και Τοπική Ιστορία	9
1.1 Η έννοια της Ιστορίας	9
1.3 Τοπική Ιστορία	10
1.4 Σύγκριση της διδασκαλίας της Τοπικής Ιστορίας με την διδασκαλία της Γενικής Ιστορίας	11
1.5 Η χρησιμότητα της τοπικής ιστορίας στην εκπαίδευση	12
Κεφάλαιο Δεύτερο: Σίνδος	14
2.1 Γεωγραφική θέση της Σίνδου	14
2.2 Ονομασία Σίνδου	15
2.2.1 Αρχαία Σίνδος	15
2.2.2 Τεκελή	16
2.2.3 Σίνδος	17
Κεφάλαιο Τρίτο: Η περίοδος από τα τέλη της Τουρκοκρατίας έως και το Προσφυγικό (1922)	18
3.1 Τουρκοκρατία	18
3.2 Σιδηροδρομικός Σταθμός	20
3.3 Απελευθέρωση Σίνδου- Θεσσαλονίκης	21
3.4 Προσφυγικό	23
3.4.1 Αρρώστιες και πλημμύρες	24
3.4.2 Η Αποκατάσταση των προσφύγων	25
Κεφάλαιο Τέταρτο: Η περίοδος του Μεσοπολέμου, η Κατοχή και η εγκατάλειψη των περιοχών του κάμπου από τους Γερμανούς	29
4.1 Ασθένειες κατά την μεσοπολεμική περίοδο	29
4.2 Ασχολίες των κατοίκων στον Μεσοπόλεμο	30
4.3 Εκπαίδευση κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου	31
4.4 Αποξηραντικά και αντιπλημμυρικά έργα	32
4.5 Η Σίνδος κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου	33
4.6 Κατοχή	34
4.7 Εγκατάλειψη της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης από τους Γερμανούς	35
Κεφάλαιο Πέμπτο: Η πολιτισμική ανάπτυξη της Σίνδου μετά τον πόλεμο	37
5.1 Ανάπτυξη του κάμπου της Θεσσαλονίκης μετά τον πόλεμο	37
5.2 Εκπαίδευση μετά τον πόλεμο	37
5.3 ΙΘΑΚΗ- ΚΕΘΕΑ	38
5.4 Φιλοπροοδευτικός Σύλλογος Σίνδου, η “Ομόνοια” και Πρόσκοποι	39
5.5 Κινηματογράφος	40

5.6 Αναδασμός	41
5.7 Βιομηχανική Περιοχή Σίνδου	41
5.7.1 Μόλυνση της Βιομηχανικής	42
5.8 Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης (Τ.Ε.Ι)	43
Κεφάλαιο Έκτο: Πρόταση εκπαιδευτικού project Τοπικής Ιστορίας της Σίνδου	45
6.1 Η μέθοδος project και τα χαρακτηριστικά της	45
6.1.1 Σκοπός και Στόχοι του εκπαιδευτικού προγράμματος	46
6.1.2 Τάξη, Διάρκεια προγράμματος και Μέθοδοι διδασκαλίας	47
6.2 Στάδια της μεθόδου project	48
Επίλογος/ Συμπεράσματα	52
Βιβλιογραφία	53

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται τον σημαντικό ρόλο της ιστορίας και ιδιαίτερα της τοπικής ιστορίας στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι μαθητές και οι μαθήτριες, από τις μικρές ακόμη τάξεις του σχολείου, επιβάλλεται να γνωρίσουν την ιστορία και την ιστορία του τόπου τους. Γνωρίζοντας την ιστορία του τόπου τους, προσεγγίζουν το ανθρώπινο παρελθόν τους, εστιάζουν σε κοινότητες και μικρές κοινωνικές ομάδες και έρχονται σε επαφή με τον πολιτισμό τους. Για τον λόγο αυτό θεωρείται επιτακτική η ανάγκη διδασκαλίας της τοπικής ιστορίας. Ο σκοπός της εργασίας είναι η κατανόηση της έννοιας της ιστορίας και η σημαντικότητα της μελέτης της τοπικής ιστορίας. Αρχικά, θα γίνει μια αναφορά στην έννοια της ιστορίας προκειμένου να κατανοήσουμε την έννοια της τοπικής ιστορίας και μια σύγκριση ανάμεσα στην διδασκαλία της τοπικής ιστορίας και την διδασκαλία της γενικής ιστορίας. Στην συνέχεια θα παρατεθεί η τοπική ιστορία της κοινότητα Σίνδου κατά τον 20^ο αιώνα. Τέλος, θα παρουσιαστεί η πρόταση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος με τον τίτλο «Μαθαίνω τον τόπο μου», βασισμένο στην τοπική ιστορία της Σίνδου έτσι ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν γνώσεις για τον τόπο τους, να αναπτύξουν ερευνητικές δεξιότητες και να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον τους για την ιστορία του τόπου τους μέσα από διάφορες δραστηριότητες.

Λέξεις ευρετηρίασης : Ιστορία, Τοπική Ιστορία, Σίνδος, Τουρκοκρατία, Απελευθέρωση, Προσφυγικό Ζήτημα, Μεσοπόλεμος, Κατοχή, Ανάπτυξη

Abstract

This diploma thesis deals with the important role of history and especially local history in the educational process. The students, from the very young classes of the school, are required to know the history and the history of their place. Knowing the history of their place, they approach their human past, focus on communities and small social groups and come in contact with their culture. For this reason, teaching local history is considered imperative. The purpose of this diploma thesis is to understand the meaning of history and the importance of studying local history. Firstly, a reference will be made to the meaning of history in order to understand the meaning of local history and a comparison between the teaching of local history and the teaching of general history. Then will be represented the local history of the community of Sindos during the 20th century. Finally, the proposal of an educational program entitled “Learning my place” will be presented, based on the local history of Sindos, so that students can gain knowledge about their place, develop research skills and mobilize their interest for the history of their place through various activities.

Key words: History, Local History, Sindos, Turkish Occupation, Liberation, Refugee Issue, Interwar, Occupation, Development

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα : «Η τοπική ιστορία της κοινότητας Σίνδου κατά την περίοδο του 20^{ου} αιώνα» πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια των προπτυχιακών μου σπουδών στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών, του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Εστιάζει στην τοπική ιστορία της κοινότητας Σίνδου κατά τον 20^ο αιώνα. Σκοπός της εκπόνησης αυτής της εργασίας είναι η κατανόηση αφενός της έννοιας της ιστορίας και η αναγκαιότητα της μελέτης της τοπικής ιστορίας και αφετέρου η αναζήτηση, η συγκέντρωση και η καταγραφή πληροφοριών και γεγονότων που σχετίζονται με την περίοδο αυτή. Αν και η συγκεκριμένη κοινότητα υφίσταται από τα αρχαία χρόνια, εστίασαμε στην περίοδο του 20^{ου} αιώνα, διότι είναι μια περίοδος πλούσια σε γεγονότα τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Για την επίτευξη του στόχου της εργασίας πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική έρευνα.

Αποτελείται από έξι κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια εννοιολογική προσέγγιση του όρου της ιστορίας καθώς μια παράθεση των εννοιολογικών προσεγγίσεων του τόπου και της τοπικής ιστορίας. Επίσης, τονίζεται η χρησιμότητα της τοπικής ιστορίας στην εκπαίδευση. Το δεύτερο κεφάλαιο εστιάζει στην κοινότητα της Σίνδου, την γεωγραφική της θέση, την προέλευση της ονομασίας της, καθώς και τις διοικητικές αλλαγές που έχει υποστεί μέσα στον 20^ο αιώνα. Στο επόμενο κεφάλαιο μελετάται η περίοδος από την Τουρκοκρατία και μέχρι το Προσφυγικό Ζήτημα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, καταγράφεται η περίοδος από τον Μεσοπόλεμο μέχρι το τέλος της Κατοχής. Το πέμπτο κεφάλαιο εστιάζει στην πολιτιστική ανάπτυξη της κοινότητας από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου μέχρι και σήμερα. Στο έκτο κεφάλαιο προτείνεται ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα την ιστορία του τόπου τους, το ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον στο οποίο ζουν και στη συνέχεια, την ανάπτυξη της περιοχής τους μέσα στον χρόνο και διαμέσου ιστορικών γεγονότων και φαινομένων. Τέλος θα παρατεθούν τα συμπεράσματα.

Κεφάλαιο Πρώτο: Ιστορία και Τοπική Ιστορία

1.1 Η έννοια της Ιστορίας

Για να μπορέσουμε να ορίσουμε τον όρο «τοπική ιστορία», πρέπει αρχικά να εξεταστεί η έννοια της ιστορίας. Αρχικά, η ιστορία άρχισε να διαμορφώνεται κατά τον 19ο αιώνα, καθώς τότε αλληλεπιδρούσε με τα ιδεολογικά ρεύματα του Karl Marx, του Emile Durkheim και του Max Weber. Συγκεκριμένα, με το επιστημονικό περιοδικό *Annales* αναπτύχθηκε η συνολική ιστορία. Η εμφάνιση αυτής της «σχολής» στην Γαλλία έθεσε πιο σύγχρονες βάσεις στην επιστήμη της ιστορίας με σκοπό να εξετάζονται τα γεγονότα με μεγαλύτερη διάρκεια και να αντέχουν στο πέρασμα του χρόνου, ώστε να επιδρούν θετικά στην εξέλιξη της ιστορίας (Φραγκούλης & Φραντζή, 2010).

Η ιστορία διακρίνεται σε πολλά μέρη (όπως την γενική, την οικονομική, την πολιτική, την τοπική ιστορία), είναι πολύπλευρη και δεν περιορίζεται με κανένα τρόπο. Γενικά, διαφοροποιείται συνέχεια ανάλογα με το είδος και τον στόχο της, αλλά συνδυάζεται πάντοτε με το παρόν. Καθένας από τους ερευνητές της ιστορίας αναλύει το κάθε γεγονός από διαφορετική οπτική γωνία (Βαϊνά, 1997).

Ο Carr, προβαίνει στην διάκριση της ιστορίας και του χρονικού, καθώς θεωρεί ότι με την ιστορία πραγματοποιείται η ερμηνεία και η κατανόηση του παρελθόντος, καθώς και η ανακάλυψη των αιτιών των γεγονότων. Από την άλλη, το χρονικό είναι η τμηματοποίηση σε καταλόγους των γεγονότων, χωρίς όμως να επιδιώκεται η σύνδεσή τους. Επίσης, ισχυριζόταν ότι οι επιστήμονες ιστορικοί ήταν άτομα της εποχής τους, οι οποίοι έγραφαν για το παρελθόν το οποίο έβρισκαν ενδιαφέρον μέσα στο χρόνο. Ακόμα, υποστήριζε ότι οι ιστορικοί διαμέσου των κειμένων τους μεταβίβαζαν τις απόψεις τους, και την δική τους δική τους οπτική γωνία, και όχι την ακριβή αλήθεια του παρελθόντος. Οι ιστορικοί είναι ανεξάρτητοι και έχουν την δική τους ιδιαίτερη φωνή.

Η τοπική ιστορία ανάμεσα σ' αυτές τις διακρίσεις, προσεγγίζει το ανθρώπινο παρελθόν και οριοθετείται ανάμεσα στην γενική ιστορία και την οικογενειακή ιστορία. Κατά συνέπεια, το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί να κινηθεί είναι περιορισμένο, καθώς και ο χώρος των αναφορών της. Εστιάζει κυρίως σε κοινότητες και μικρές κοινωνικές ομάδες.

1.2 Η έννοια του τόπου

Οι έννοιες του τόπου και του χώρου στην καθημερινή χρήση της γλώσσας, θεωρούνται ταυτόσημες. Ωστόσο, οι δύο έννοιες διαχωρίζονται, καθώς ο χώρος είναι μία πιο γενική έννοια, ενώ ο τόπος μία πιο ειδική έννοια, η οποία, δεν είναι τόσο αφηρημένη, αφού θέτει όρια σε σχέση με τον χώρο. Ο προσδιορισμός των ορίων του τόπου είναι υποκειμενικός και περισσότερο ελαστικός. Τα άτομα ορίζουν διαφορετικά ένα συγκεκριμένο τόπο, καθώς έχουν την αίσθηση ή την ανάγκη του ανήκειν σε μία κοινότητα. Με τον όρο τόπο μπορεί να εννοείται η πόλη, η συνοικία, η γειτονιά, η ύπαιθρος, ο δήμος, η περιφέρεια, ο νομός ή ακόμα και το κράτος (Περάκης, 2021). Ορισμένοι ιστορικοί ταυτίζουν την έννοια του τόπου με την ιδιαίτερη πατρίδα (Βαϊνά, 1997). Επιπλέον, ο προσδιορισμός του τόπου δεν αφορά μόνο τα γεωμορφολογικά όρια, αλλά και τις ανθρώπινες σχέσεις του τόπου και τις σχέσεις τους με ανθρώπους άλλων τόπων (Περάκης, 2021). Οι σύγχρονοι επιστημονικοί κλάδοι της Ιστορίας, όταν θέλουν να ανακαλύψουν το παρελθόν ενός τόπου, αρχικά ξεκινούν να ερευνούν τις ανθρώπινες δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν σε εκείνο τον χώρο και έτσι αποτυπώνουν το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνταν οι άνθρωποι (Λεοντσίνης, 1996). Όλα αυτά καθορίζουν μία ολοκληρωμένη εικόνα για την κοινότητα (Φραγκούλης & Φραντζή, 2010).

1.3 Τοπική Ιστορία

Η «τοπική ιστορία» καθορίζεται από την έννοια της ιστορίας, καθώς εξετάζεται το παρελθόν. Το επίθετο «τοπική» είναι αυτό που διαφοροποιεί το περιεχόμενο και την ποιότητα της. Οι περισσότεροι ερμηνεύουν και συνδέουν το επίθετο με την έννοια του τόπου, δηλαδή ότι η τοπική ιστορία πραγματεύεται το παρελθόν ενός τόπου (Ταμίσογλου, 2020). Ενώ ο όρος «τοπική ιστορία» φαίνεται εύκολος και κατανοητός, όταν προσπαθήσει κάποιος να τον ορίσει προβληματίζεται, καθώς μπορεί να εννοεί ένα συγκεκριμένο χώρο ή μία ευρύτερη περιοχή ή ακόμα ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό διαμέρισμα (Βαϊνά, 1997). Άρα, η νοηματοδότηση της έννοιας του τόπου είναι πολυεπίπεδη. Τα θέματα της «τοπικής ιστορίας» αναφέρονται γενικότερα στις λειτουργίες μιας κοινότητας, δηλαδή εξετάζεται η κοινοτική ιστορία ενός τόπου (Ταμίσογλου, 2020). Λόγο της ελαστικότητας της λέξης «τόπος», όταν αναφερόμαστε στην «τοπική ιστορία», μπορεί να εννοηθεί η «ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας», η «ιστορία της περιοχής», η «ιστορία της ευρύτερης περιοχής» και η «πολεο-ιστορία» (Βαϊνά, 1997).

Ευρύτερα, ο όρος «τοπική ιστορία» υποδηλώνει το ιστορικό υλικό μιας περιοχής που είναι ήδη γνωστό και οικείο, κυρίως από επιτόπιες έρευνες και εργασίες (Φραγκούλης & Φραντζή, 2010). Όπως με την ιστορία έτσι και με την τοπική ιστορία γίνονται αναφορές σε πολλά γνωστικά αντικείμενα, όπως για την οικονομία, τον πολιτισμό, το περιβάλλον και τις ανθρώπινες δραστηριότητες (Περάκης, 2021).

1.4 Σύγκριση της διδασκαλίας της Τοπικής Ιστορίας με την διδασκαλία της Γενικής Ιστορίας

Από τον 19ο αιώνα ξεκίνησε μία αμοιβαία σχέση μεταξύ της γενικής και τοπικής ιστορίας, καθώς εκείνη την περίοδο εμφανίστηκε πιο έντονα η ιστοριογραφία της τοπικής ιστορίας (Λεοντσίνης, 1996). Ο διαχωρισμός τους δεν είναι τόσο εύκολος, καθώς η σχέση τους διακατέχεται από αναγκαίες ανταλλαγές (Λεοντσίνης, 2001). Γενικά, αλληλοσυμπληρώνουν η μία την άλλη και συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ιστορίας (Λεοντσίνης, 1996). Το περιεχόμενο της τοπικής και γενικής ιστορίας διαφέρει, αλλά οι στόχοι που επιδιώκουν να επιτύχουν είναι παρόμοιοι. Σύμφωνα με τον Λεοντσίνη και την Ρεπούση (2001), το εκπαιδευτικό σύστημα και η ιστορική εκπαίδευση διακρίνουν τις δύο ιστορίες για τυπικούς λόγους, ώστε να είναι πιο εμφανής ο γνωστικός ορίζοντας τους, αν και εν τέλη αναθεωρείται, καθώς έχουν το ίδιο πεδίο επιστήμης και έρευνας. Υπάρχουν συγκεκριμένα γνωρίσματα που διαφοροποιούν την τοπική από την γενική ιστορία: η τοπική ασχολείται με τον τόπο και τις δραστηριότητες των ανθρώπων εκεί, σε αντίθεση με την γενική, η οποία αναφέρεται σε πολλούς τόπους και πολιτισμούς (Λεοντσίνης, 2001).

Η μεγαλύτερη διαφορά των δύο αυτών ιστοριών είναι ο τρόπος διδασκαλίας τους. Αρχικά, η τοπική ιστορία στοχεύει σε μία άμεση έρευνα στο σχολείο, ενώ η γενική ιστορία περιορίζει την έρευνα στην σχολική αίθουσα, με αποτέλεσμα τα γνωστικά αντικείμενα της ιστορίας να μην κατακτώνται στην σχολική τάξη. Επιπλέον, η γενική ιστορία προσεγγίζει το διδακτικό της αντικείμενο με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και το σχολικό εγχειρίδιο. Οι διδακτικοί και μαθησιακοί της στόχοι έχουν ως βάση τους το σχολικό εγχειρίδιο. Έτσι, το μάθημα γίνεται δασκαλοκεντρικό και οι μαθητές αποστηθίζουν το μάθημα της ιστορίας. Τέλος, η αξιολόγηση της γενικής ιστορίας γίνεται με εξεταστικά δοκίμια (τεστ και διαγωνίσματα), ώστε να αξιολογηθούν τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Από την άλλη πλευρά, η τοπική ιστορία διδάσκεται με διαφορετικό τρόπο. Κατ' αρχάς, τα θέματα που θα διδαχθούν επιλέγονται με βάση τα ενδιαφέροντα των μαθητών και ο εκπαιδευτικός έχει τον ρόλο του καθοδηγητή και του βοηθού, καθώς επιτρέπει στους μαθητές να ερευνήσουν

και να κατακτήσουν μόνοι τους την νέα γνώση. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν πολλές φορές την μέθοδο του project, για να επιτύχουν τους μαθησιακούς και διδακτικούς τους στόχους. Η τοπική ιστορία συνδέει το σχολικό με το εξωτερικό περιβάλλον, καθώς οι μαθητές έχουν την δυνατότητα να ανακαλύπτουν την νέα γνώση σε αρχαιολογικούς χώρους, σε μουσεία, σε ιστορικά μνημεία, ακόμη και στο προαύλιο του σχολείου. Η αξιολόγηση του μαθήματος είναι συνεχής, καθώς διαρκεί από την αρχή του μαθήματος ως και το τέλος του. Στόχος της αξιολόγησης είναι η παρακολούθηση της απόκτησης των νέων δεξιοτήτων των μαθητών, κατά τη διάρκεια της έρευνας του θέματος τους. Μ' αυτό τον τρόπο διαμορφώνεται η ιστορική συνείδηση και η κριτική σκέψη των μαθητών (Λεοντσίνης, 1996).

Η σχέση της τοπικής και γενικής ιστορίας συνδέεται με τον σύνδρομο του Κρόνου. Η κλίση της γενικής ιστορίας να εκμεταλλεύεται “τα παιδιά” της, δηλαδή τις πολλές ιστορίες (όπως την τοπική), οι οποίες αποτελούν μέρος της πραγματικότητας, θα μπορούσε να παρομοιαστεί με τον θεό της αρχαιότητας τον Κρόνο, ο οποίος σύμφωνα με τον μύθο έτρωγε τα παιδιά του. Στην ελληνική εκπαίδευση τα σχολικά εγχειρίδια της ιστορίας είναι υπεύθυνα για την διαμόρφωση της ιστορικής συνείδησης των Ελλήνων. Ωστόσο, τα συγκεκριμένα εγχειρίδια αναφέρουν αποσπασματικά γεγονότα της εθνικής ιστορίας, με αποτέλεσμα να απουσιάζουν σημαντικά γεγονότα που συνδέονται με τις τοπικές κοινωνίες και απασχολούν την γενική ιστορία. Επομένως, είναι σημαντικό να προσδιοριστεί ξανά η σχέση της τοπικής και της γενικής ιστορίας απομακρύνοντας έτσι τον σύνδρομο του Κρόνου (Ηλιάδου- Τάχου, 2006).

1.5 Η χρησιμότητα της τοπικής ιστορίας στην εκπαίδευση

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η τοπική ιστορία προσφέρει πολλά οφέλη στην εκπαίδευση και κυρίως στους μαθητές για την απόκτηση των ιστορικών γνώσεων τους. Είναι το ίδιο σημαντική όσο και η γενική ιστορία, καθώς η διδασκαλία της βοηθάει να αναπτυχθεί η κριτική σκέψη και η ιστορική συνείδηση των μαθητών μέσω της σχολικής ιστορικής έρευνας. Αναλυτικότερα, διαμέσου της έρευνας της τοπικής ιστορίας, οι μαθητές προσεγγίζουν με καλύτερο τρόπο το ιστορικό παρελθόν και χώρο, αλλά και τις ανθρώπινες δράσεις σ' αυτόν. Με αυτό τον τρόπο έχουν την ικανότητα να ερευνούν, να ανακαλύπτουν και να συγκρίνουν το παρόν με το παρελθόν τους. Έτσι, μελετούν βαθύτερα την τοπική τους ιστορία, καθώς είναι σε θέση να κατανοούν την αξία των πηγών και να μπορούν να τις αναλύουν (Λεοντσίνης, 1996).

Στην μέθοδο της σχολικής ιστορικής έρευνας οι μαθητές καλλιεργούν περισσότερο την ιστορική τους σκέψη, καθώς αναλαμβάνουν τον ρόλο του ιστορικού. Η προσέγγιση αυτής της μεθόδου είναι απαραίτητη, καθώς το σχολικό εγχειρίδιο δεν προσφέρει σε ανάλογο βαθμό με την ιστορική έρευνα στο μάθημα της ιστορίας. Επίσης, η έρευνα βοηθάει στην διαμόρφωση ενός μαθησιακού περιβάλλοντος πιο ειδικού για την κατανόηση του μαθήματος και την μελέτη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και του φυσικού περιβάλλοντος μιας περιοχής (Λεοντσίνης, 2001).

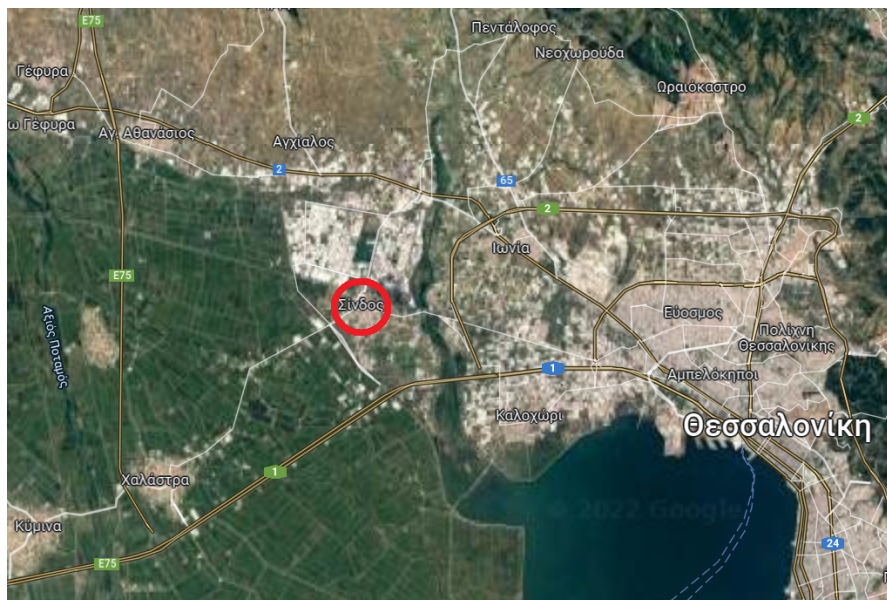
Επιπλέον, κάθε τόπος έχει την δική του γοητεία για να ανακαλύψει κάποιος και έτσι αναπτύσσεται η ανάγκη των μαθητών να έρχονται σε επαφή με το εξωτερικό περιβάλλον, δηλαδή με αρχαιολογικούς και δημόσιους ιστορικά χώρους, ώστε να μελετήσουν και να κατανοήσουν καλύτερα το παρελθόν. Ακόμη, πολύ βοηθητική είναι η επαφή των μαθητών με τους ενήλικες, για παράδειγμα με τους ξεναγούς, τους αρχαιολόγους, τα μέλη της τοπικής κοινότητας και τους συγγενείς στην έρευνα του ιστορικού παρελθόντος. Αυτή η επαφή έχει ως αποτέλεσμα, οι μαθητές να ξεφεύγουν από το παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας και το σχολικό εγχειρίδιο (Λεοντσίνης, 1996).

Επίσης, η τοπική ιστορία είναι σημαντική για την σύνδεση των γεγονότων με την γενική ιστορία, καθώς πολλές φορές έχει την δυνατότητα να συμπληρώνει την παγκόσμια και εθνική ιστορία. Επομένως, η τοπική ιστορία έχει την ιδιότητα να ενισχύει την διδασκαλία της ιστορίας. Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών επιδιώκει την ανάπτυξη της κριτικής ιστορικής σκέψης των μαθητών, την καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης και την επαφή των μαθητών με το εξωτερικό περιβάλλον (Λεοντσίνης, 1996). Συμπερασματικά, είναι πολύ σημαντική η ένταξη της τοπικής ιστορίας στην λειτουργία των σχολείων, καθώς οι μαθητές δρουν ενεργά στην ανακάλυψη του παρελθόντος.

Κεφάλαιο Δεύτερο: Σίνδος

2.1 Γεωγραφική θέση της Σίνδου

Η Σίνδος, ανήκει διοικητικά στον Δήμο Δέλτα της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης, στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, σύμφωνα με την διοικητική διαίρεση της Ελλάδας στο πρόγραμμα “Καλλικράτης”, το 2011. Η έδρα του Δήμου είναι η κοινότητα της Σίνδου, καθώς εκεί βρίσκονται το Δημαρχείο και οι κεντρικές διοικητικές υπηρεσίες του. Η Σίνδος βρίσκεται 14 χιλιόμετρα δυτικά της Θεσσαλονίκης και 2 χιλιόμετρα δυτικά του Γαλλικού ποταμού. Η περιοχή έχει υψόμετρο 17 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, σε γεωγραφικό πλάτος 40,6682651027 και σε γεωγραφικό μήκος 22,8038484662. Επιπλέον, στην περιοχή εδράζει το Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος και η Αλεξάνδρεια Πανεπιστημιούπολη. Βόρεια της κοινότητας υπάρχει η Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.) Θεσσαλονίκης, η οποία ανήκει στην λίστα με τις μεγαλύτερες βιομηχανικές ζώνες της Ελλάδος. Η κοινότητα διαθέτει ΚΑΙΠΗ, πέντε (5) Νηπιαγωγεία, τέσσερα (4) Δημοτικά σχολεία, ένα (1) Γυμνάσιο, ένα (1) Λύκειο Γενικό, ένα (1) ΕΠΑΛ, ένα (1) Ι.Ε.Κ, Αστυνομικό Τμήμα, ΚΕΠ, Ιατροκοινωνικό Κέντρο, Κοινωνικό Φαρμακείο και Κοινωνικό Παντοπωλείο. (<https://www.dimosdelta.gr>)

Εικόνα 1: Χάρτης Σίνδος

ΠΗΓΗ: <https://www.google.com> Ανάκτηση 8 Μαρτίου 2022

2.2 Ονομασία Σίνδου

2.2.1 Αρχαία Σίνδος

Η τοποθεσία της αρχαίας Σίνδου ήταν στα παράλια του Θερμαϊκού κόλπου, μεταξύ Θέρμης και Χαλάστρας κοντά στις εκβολές του Γαλλικού ποταμού. Επιβεβαιώνεται η θέση της περιοχής από τον αρχαίο Έλληνα ιστορικό Ηρόδοτο, ο οποίος αναφέρει ότι ο περσικός στόλος ταξίδεψε στα παράλια της χερσονήσου Παλλήνης (Κασσάνδρας) και της Κρουσίδας (ναυτική περιοχή της βορειοδυτικής Χαλκιδικής) και αγκυροβόλησε στη Θέρμη, στην πόλη Σίνδο και στη Χαλέστρη (σημερινή ονομασία Χαλάστρα). Κατά τον 5ο αιώνα π.Χ., η Σίνδος βρισκόταν στην ανατολική πλευρά των εκβολών του Εχεδώρου ποταμού, καθώς η περιοχή της δυτικής πλευράς του καλυπτόταν από έλος (Ηρόδοτος, Ιστορίαι).

Σύμφωνα με τον Δήμιτσα (1870), η ονομασία της Σίνδου ήταν «Σίνθος», λόγω της αντικατάστασης του συμφώνου «δ», με το οδοντικό «θ». Η ονομασία της περιοχής είναι προελληνική, καθώς η προέλευση των καταλήξεων «νθος» και «νδος» προέρχεται από προελληνικά φύλα (Πελασγοί, Κάρες και Λέλεγες) (Ανδριώτη, 1953).

Σύμφωνα με τον Λάζου (1994), ο Πέρσης βασιλιάς Δαρείος Α', το 517 π.Χ υποχρέωσε τον θαλασσοπόρο Σκύλακα τον Καρυανδέα να εξερευνήσει τις εκβολές του ποταμού της Ινδίας. Οι Έλληνες ονόμαζαν τον ποταμό «Ινδό», την χώρα «Ινδία» και τους κατοίκους της «Ινδούς». Οι περισσότεροι κάτοικοι της χώρας ονόμαζαν τον ποταμό Sindh (Σίνδο), που σημαίνει ποτάμι. Έτσι, δεν είναι τυχαίο που οι Έλληνες και οι Ινδοί ονόμασαν έτσι τον ποταμό. Γλωσσολόγοι ισχυρίζονται ότι το όνομα «Ινδός» προήλθε από τους αρχαίους Πέρσες.

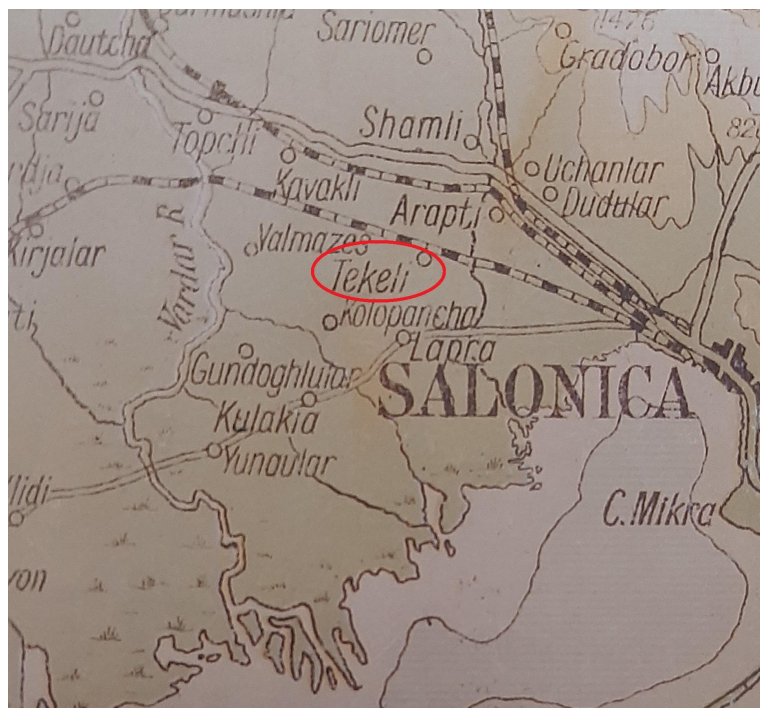
Τέλος, κοντά στην Θράκη βρισκόταν μία πόλη της Μακεδονίας που ονομαζόταν «Σίντια» ή «Σίνδια». Στην Αρχαία Ελλάδα, οι περιοχές που ξεκινούσαν με την συλλαβή «Σιδ» και «Σινδ», προέρχονταν από την αρχαία σκυθική πόλη «Σίνδα» στον Εύξεινο Πόντο. Η συγκεκριμένη πόλη ήταν γνωστή για την ανάπτυξη εμπορικών και κοινωνικών σχέσεων. Σύμφωνα με τα παραπάνω, εικάζεται ότι οι κάτοικοι της αρχαίας Σίνδου ήταν Πελασγοί, ινδικής προέλευσης. Αργότερα, στην περιοχή της Σίνδου διέμεναν διάφορα θρακικά και ελληνική φύλα, με αποτέλεσμα η πληθυσμιακή ομάδα να αποτελείται από Πελασγούς, Μύγδονες και Ίωνες. (Χριστιανοπούλου, 1991).

2.2.2 Τεκελή

Κατά την Οθωμανική περίοδο, το Τεκελή (Σίνδος) ήταν οθωμανικό τσιφλίκι, το οποίο αποτελούσε κτήμα του Γαζή Εβρενού Μπέη και ανήκε στην φορολογική ενότητα των *koçuciyan* (φύλακες λιβαδιών). Για την προέλευση της ονομασίας του Τεκελή υπάρχουν τρεις πιθανές εκδοχές. Η πρώτη εκδοχή αφορά την τούρκικη λέξη *tekke*, που σημαίνει μοναστήρι των μουσουλμάνων δερβίσηδων, άρα είναι πιθανό το Τεκελή να αποτελούσε ένα μέρος ενός *tekke* της Θεσσαλονίκης. Σύμφωνα με την δεύτερη εκδοχή, πιθανολογείται να προέρχεται από την τούρκικη λέξη *tekel* που σήμαινε οθωμανικό κρατικό μονοπώλιο, ενώ η τρίτη εκδοχή για την προέλευση της ονομασίας της περιοχής μπορεί να αποτελεί ρίζα της τούρκικης λέξης *tecelli* που σημαίνει τύχη (Delta Municipality, 2019).

Στην περίοδο του 17ου και 18ου αιώνα, η περιοχή κατοικούνταν από 22 χριστιανικές και 3 μουσουλμανικές οικογένειες. Ο οικισμός ήταν χωρισμένος σε δύο τμήματα, το ένα τμήμα ήταν τσιφλίκι και το άλλο μισό ήταν χωριό. Επιπλέον, στο Τεκελή υπήρχαν κολίγοι, δηλαδή γεωργοί ελληνικής καταγωγής που αναλάμβαναν να καλλιεργούν ξένα κτήματα του τσιφλικιού και ως ανταμοιβή για την εργασία τους, έπαιρναν το μισό της παραγωγής (Γκλαβέρης, 2021).

Εικόνα 2: Χάρτης Τεκελή

ΠΗΓΗ: Γκλαβέρης Θ., (1998). Ο Κάμπος της Θεσσαλονίκης (οπισθόφυλλο) Ανάκτηση:20/3/2022

2.2.3 Σίνδος

Έπειτα από διάφορες διοικητικές μεταρρυθμίσεις στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος, θεωρήθηκε σημαντικό και αναγκαίο, η ανάπτυξη ενός νέου χάρτη με τοπωνυμικές αλλαγές που θα συμβόλιζε τον ενιαίο ελληνικό χώρο και χρόνο. Η αλλαγή των τοπωνυμίων αποτέλεσαν μέρος πολιτικών ζητημάτων από την δημιουργία του ελληνικού βασιλείου. Οι μετονομασίες πραγματοποιήθηκαν σε τρεις περιόδους. Η πρώτη περίοδος ξεκίνησε το 1833 και τελείωσε το 1908, η δεύτερη διήρκησε από το 1909 έως το 1940 και η τρίτη από το 1941 έως το 2011.

Κατά την δεύτερη περίοδο (1909-1940) πραγματοποιήθηκαν οι περισσότερες μετονομασίες, καθώς από τα ξενόφωνα τοπωνύμια των περιοχών επέστρεψαν τα «εύηχα» αρχαιοελληνικά τους ονόματα. Η αντιμετώπιση του προβλήματος των τοπωνυμίων πραγματοποιήθηκε το 1909 από το υπουργείο Εσωτερικών το οποίο οργάνωσε μία επιτροπή για την μελέτη των τοπωνυμίων της Ελλάδας υπό την προεδρία του Ν. Γ. Πολίτη. Εκείνο το χρονικό διάστημα διπλασιάστηκαν και οι περιοχές στην ελληνική επικράτεια λόγω των νικών στους Βαλκανικούς Πολέμους και του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Εντάχθηκαν κυρίως περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης, οι οποίες είχαν τούρκικες ή σλαβικές ονομασίες (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, 2020).

Το μεγαλύτερο κύμα αλλαγής τοπωνυμίων έγινε από το 1926 έως το 1928, όπου πραγματοποιήθηκαν 2.579 μετονομασίες κυρίως στην Μακεδονία. Σύμφωνα με το ΦΕΚ 55/1926, το Τεκελή το έτος 1926 μετονομάστηκε Σίνδος, όπου αποτελεί και την σημερινή ονομασία της περιοχής.

Κεφάλαιο Τρίτο: Η περίοδος από τα τέλη της Τουρκοκρατίας έως και το Προσφυγικό (1922)

3.1 Τουρκοκρατία

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Ελλάδα, το Τεκελή ήταν το τσιφλίκι ενός πλούσιου οθωμανού του Ahmet Hamdi Bey Galizade. Ήταν επιτυχημένος δήμαρχος της Θεσσαλονίκης για δεκαπέντε χρόνια (1893-1908) και κατάφερε να βελτιώσει την ζωή των κατοίκων της περιοχής. Τα πιο αξιόλογα έργα του Hamdi Bey είναι τα Σφαγεία της Θεσσαλονίκης, η κατασκευή των θαλάσσιων λουτρών κοντά στον Λευκό Πύργο και η υδροδότηση της πόλης από πηγάδια (Γκλαβέρης, 1998). Το κονάκι του Ahmet Hamdi Bey Galizade βρισκόταν στο κέντρο του Τεκελή (Ζάννας, 1960). Ήταν ένα τριώροφο κτίριο, μέσα στο οποίο υπήρχαν δύο πιάνο και μία βιβλιοθήκη, και δίπλα από αυτό υπήρχε μία ξύλινη σιταποθήκη. Κοντά στο κτίριο του Hamdi Bey υπήρχε ένα διώροφο κτίριο, στο οποίο διέμενε ο επιστάτης του τσιφλικιού. Στο Τεκελή, ο Hamdi Bey κατασκεύασε έναν ατμοκίνητο αλευρόμυλο, ο οποίος θέρμαινε το κονάκι του, καθώς προμηθευόταν ζεστό νερό για το υπαίθριο χαμάμ του, το οποίο ήταν δυτικά του κονακίου. Τέλος, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι η οικογένεια του Hamdi Bey ξεχώριζε για την ευρωπαϊκή της μόρφωση, η οποία αποτελούσε μεγάλο προνόμιο για το χωριό του Τέκελη, καθώς ήταν πολύ δραστήριος και φιλοπρόοδος άνθρωπος (Παπάζογλου, 2009).

Οι κάτοικοι του Τεκελή ήταν κυρίως γεωργοί και κτηνοτρόφοι, καθώς καλλιεργούσαν τις εκτάσεις του τσιφλικιού και είχαν σαν ανταμοιβή για την εργασία τους το μισό της παραγωγής. Προκειμένου να επιβιώσουν εργαζόντουσαν σκληρά, στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις των μουσουλμάνων μπέηδων. Οι Τεκελιώτες, καλλιεργούσαν τα μουσουλμανικά κτήματα ως κολίγοι, δηλαδή ήταν υποχρεωμένοι να δίνουν στους Τούρκους το 10% της παραγωγής τους. Αυτός ο φόρος του τουρκικού κράτους, ονομαζόταν δεκάτη. Οι μπέηδες, περνώντας από τα χωριά για να εισπράξουν τον φόρο της δεκάτης, ήταν πάντοτε ένοπλοι. Ωστόσο, ποτέ δεν ενοχλούσαν τους κατοίκους του χωριού, ούτε τους ανάγκαζαν να αλλάξουν την θρησκεία τους (Παπαγεωργίου, 2009).

Το τσιφλίκι του Τεκελή ήταν ένα από τα καλύτερα τσιφλίκια της Μακεδονίας. Όσον αφορά, τον τομέα της κτηνοτροφίας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, ήταν ιδιαίτερα ανεπτυγμένος. Οι φόροι που πλήρωναν οι κτηνοτρόφοι ήταν αρκετά χαμηλοί και εισπράττονταν κάθε έξι μήνες. Την εποχή του χειμώνα ο φόρος της βοσκής των ζώων ήταν σχεδόν ανύπαρκτος (Παπαγεωργίου, 2006). Οι Τεκελιώτες εξέτρεφαν τις καμήλες και τα άλογα του τουρκικού

δημοσίου και συντηρούσαν τα λιβάδια της περιοχής. Πολλοί ακόμη, απασχολούνταν στους σταύλους του τσιφλικιού, όπου ήταν υπεύθυνοι για την εκτροφή των αγελάδων, των βουβαλιών και των βοδιών (Γκλαβέρης, 1998).

Επιπλέον, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με τον Σχινά (1886) στο Τεκελή υπήρχε ένα χάνι, δηλαδή ξενώνας, που βρισκόταν σε απόσταση σχεδόν εκατό βήματα μακριά από την γέφυρα του σιδηρόδρομου. Ακόμη, μία αναφορά για το χάνι κάνει ο Γάλλος περιηγητής Francois Rouqueville (1817), στο βιβλίο του Πλατανιώτη (2020), χαρακτηριστικά, αναφέρει την διαδρομή προς το χάνι, καθώς διέσχιζε τον Γαλλικό ποταμό, έφτασε στο Τεκελή και αναφέρει ότι αντίκρισε το πρώτο Μετζίλ- Χανέ, δηλαδή σταθμό ανεφοδιασμού.

Η περιοχή του Τεκελή δεν υπέφερε από πλημμύρες, καθώς βρισκόταν μακριά από τις κοίτες του Αξιού. Κάποιες φορές αντιμετώπιζε τις ξαφνικές πλημμύρες του Γαλλικού ποταμού, λόγω κακοκαιρίας, καθώς έφερνε μεγάλες ποσότητες νερού. Επιπλέον, ο οικισμός του Τεκελή διέθετε αρτεσιανά νερά σε διάφορα σημεία του τσιφλικιού. Αρτεσιανά νερά ονομάζονται τα υπόγεια ύδατα, τα οποία βρίσκονται περιορισμένα σε υπόγεια πετρώματα και αναβλύζουν φυσικά. Έτσι, μέσα στην περιοχή υπήρχαν σωλήνες που ανάβλυζαν νερό, οι οποίοι σχημάτιζαν σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων ένα φουστάνι, γι αυτό ονόμασαν εκείνη την περιοχή “ο τόπος του φουστανιού” ή “Φουστανλί”. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην περιοχή υπήρχε μεγάλος αριθμός άγριων ζώων λόγω της παρθένας βλάστησης (Γκλαβέρης, 1998).

Το 1886, το Τεκελή είχε 60 σπίτια και στην απογραφή του Hüseyin Hilmi Paşa (1904-1905), επίσης καταγράφηκαν 60 σπίτια. Οι κάτοικοι ήταν 280 ελληνόφρονες και 18 βουλγαρίζοντες. Ακόμη, στο κέντρο του χωριού ήταν χτισμένος ο ναός Κοίμησης της Θεοτόκου, στον οποίο εκκλησιάζονταν οι Τεκελιώτες. Ο ναός κατεδαφίστηκε το 1966 (Γκλαβέρης, 2021). Δίπλα από τον ναό υπήρχε ένα δώροφο γραμματοδιδασκαλείο, στο οποίο φοιτούσαν κατά το έτος 1906, 29 μαθητές. Ο δάσκαλος, που ονομαζόταν Παπαγεωργίου Δημήτριος, είχε μεγάλο ζήλο να μάθει στους μαθητές του τα πάντα για την ελληνική γλώσσα (Παπαδοπούλου, 1975). Ο Γεώργιος Παπούλιας, σε κάποιο ποίημα του αναφέρει ότι στο Τεκελή υπήρχε και ένα παντοπωλείο.

Στο Τεκελή διέμεναν και κάποιες οικογένειες Βλάχων, οι οποίες διαχειρίμαζαν στο χωριό κατά το διάστημα μεταξύ της γιορτής του Αγίου Δημητρίου και του Αγίου Γεωργίου. Οι Βλάχοι εκτελούσαν εργασίες σε κάποιες γεωργικές εκτάσεις για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Όπως αναφέρει ο Γκλαβέρης (1998) περίμεναν να σφάζουν το πρώτο αρνί για να επιστρέψουν πίσω στα βουνά τους.

3.2 Σιδηροδρομικός Σταθμός

Το 1871 η Εταιρεία Ανατολικών Σιδηροδρόμων ξεκίνησε την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκη-Μοναστήρι (Salonique-Monastir). Το έργο ολοκληρώθηκε το 1873 και η γραμμή είχε μήκος 243 χιλιόμετρα (Γκλαβέρης, 1998).

Οι Οθωμανοί το 1890 είχαν προχωρήσει σε συμφωνία με την Γερμανική Τράπεζα (Deutsche Bank). Για 20 εκατομμύρια γαλλικά φράγκα, η Deutsche Bank θα εκμεταλλευόταν την σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκη-Μοναστήρι (Salonique-Monastir) για 99 χρόνια (Μπρέντας, 2010). Ο τραπεζίτης Alfred Kaulla υπέγραψε την συμφωνία, ώστε το έργο να ολοκληρωθεί σε τρεισήμισι χρόνια. Ακόμη, συμφώνησαν με την Γερμανική Τράπεζα την επέκταση των σιδηροδρομικών γραμμών ως την Αδριατική. Το Τεκελή αποτελούσε τον πρώτο σταθμό της Σιδηροδρομικής Γραμμής Salonique-Monastir (S.M.). Οι σταθμοί του δικτύου ήταν δεκαπέντε και το τρένο ξεκινούσε την διαδρομή του από τον σταθμό των Ανατολικών Σιδηροδρόμων, συνέχιζε στο Τεκελή, στο Κίρτζιλαρ (Άδενδρο), τον Γιδά (Αλεξάνδρεια), την Καραφερία (Βέροια), Άγκοστος (Νάουσα), τον Βέρτεκοπ (Σκύδρα), τον Βοδενά (Εδεσσα), το Βλάδοσο (Άγρας), τον Οστροβό (Αρνισσα), το Σόροβιτς (Αμύνταιο), Εκσίσου (Ξινό Νερό), Μπανίτσα (Βεύη), το Μεσονήσιο (Φλώρινα), την Κεναλή (Κρεμένιτσα) και κατέληγε στα Μπίτολα (Μοναστήρι), όπου ήταν το τέλος του δρομολογίου (Γρηγορίου, 2002).

Όλοι οι σταθμοί του σιδηροδρομικού δικτύου χτίστηκαν με τυποποιημένο μοντέλο δομής. Πιο συγκεκριμένα η τεχνοτροπία της αρχιτεκτονικής τους ήταν κεντροευρωπαϊκή και τα κτίρια φωτογράφιζε ο Αρμένιος φωτογράφος Paul Zerdji, ο οποίος είχε φωτογραφικό κατάστημα στον Βαρδάρη της Θεσσαλονίκης. Τα έντεκα κτίρια του σιδηροδρομικού δικτύου ήταν διώροφα με στέγη, ενώ τα υπόλοιπα τέσσερα ήταν ισόγεια. Επιπλέον, τα κτίρια είχαν αποθήκη και χώρο για κήπο. Οι σταθμοί δεν είχαν αποβάθρες, ούτε στέγαστρο για την αναμονή των επιβατών. Οι πινακίδες που αναγράφονταν οι ονομασίες των σταθμών ήταν γραμμένες στα τουρκικά και στα γαλλικά, ενώ μετά την απελευθέρωση της Μακεδονίας απέκτησαν ελληνική ονομασία (Γρηγορίου, 2002). Τέλος, οι σταθμοί που αναφέρθηκαν παραπάνω έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στον Μακεδονικό Αγώνα, καθώς βοηθούσαν στην μεταφορά όπλων και αλληλογραφίας (Παπαγεωργίου, 2002).

Στον σταθμό της Σίνδου έχει διασωθεί το κτίριο των επιβατών δίπλα από την νέα αποβάθρα που κατασκευάστηκε την δεκαετία του 1950. Τότε κατασκευάστηκαν διαβάσεις και στέγαστρα για τους επιβάτες. Το διώροφο κτίσμα του σιδηροδρομικού σταθμού στο Τεκελή, είχε κατασκευαστεί την ίδια χρονιά (1891) με το τριώροφο κονάκι του Hamdi Bey. Ακόμα, σημαντικό είναι να αναφερθεί η σπουδαιότητα αυτού του κτιρίου, καθώς αποτέλεσε το αρχηγείο του Ελληνικού Στρατού κατά την περίοδο πριν την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (Γρηγορίου, 2002).

Ο σιδηροδρομικός σταθμός έπαιξε σημαντικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Σίνδου, καθώς την κατέστησε σημαντικό κόμβο διακίνησης επιβατών και εμπορευμάτων (Γκλαβέρης, 1998). Η μεταφορά των εμπορευμάτων, των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων πραγματοποιούνταν πιο γρήγορα προς κάθε κατεύθυνση (Παπαγεωργίου, 2002).

Εικόνα 3: Κτίριο Παλαιού Σιδηροδρομικού Σταθμού Σίνδου

ΠΗΓΗ: <https://www.dimosdelta.gr> Ανάκτηση: 11/3/2022

3.3 Απελευθέρωση Σίνδου- Θεσσαλονίκης

Την 5η Οκτωβρίου 1912, η Ελλάδα, η Σερβία, η Βουλγαρία και το Μαυροβούνιο κήρυξαν πόλεμο εναντίον της Τουρκίας (Α' Βαλκανικός Πόλεμος). Ο Ελληνικός στρατός , με 85.000 άνδρες περίπου, από την συνοριακή γραμμή της Μελούνας, νίκησε στα στενά του Σαραντάπορου και κατευθύνθηκε προς την Κοζάνη όπου και την κατέλαβε. Την ίδια στιγμή, ο βουλγαρικός στρατός διέσχισε την Θράκη, ενώ ο σέρβικος στρατός κατευθυνόταν προς το Μοναστήρι. Μετά την Κοζάνη, ο στρατός των ελλήνων με πέντε μεραρχίες και μια ταξιαρχία ιππικού συνέχισε προς την Βέροια. Η 7η Ελληνική μεραρχία , το τάγμα των Κρητικών, η ταξιαρχία των ευζώνων και το σώμα των προσκόπων που το απάρτιζαν αξιόμαχοι

μακεδονομάχοι, διέσχισε τα στενά της Πέτρας, κατέλαβε την Κατερίνη και κατευθύνθηκε προς το Αιγίνιο.

Το απόγευμα της 19ης Οκτωβρίου ξεκίνησε η φονική μάχη των Γιαννιτσών, η οποία διήρκησε όλη την νύχτα και τελείωσε το μεσημέρι της επόμενης μέρας με νίκη του ελληνικού στρατεύματος. Ο στρατός των Ελλήνων πέρασε και το εμπόδιο του ποταμού Λουδία και διαμέσου του κάμπου της Θεσσαλονίκης, άρχισε να οδεύει προς την πόλη. Οι Τούρκοι πιά δεν είχαν άλλες αντοχές, ήταν εξουθενωμένοι και δεν προέβαλαν καμία αντίσταση. Επόμενο σημαντικό εμπόδιο για τους Έλληνες ήταν ο ποταμός Αξιός, ο οποίος είχε υπερχειλίσει, λόγω των παρατεταμένων βροχοπτώσεων. Η διέλευση του ήταν σχεδόν αδύνατη. Οι Τούρκοι υποχωρώντας είχαν καταστρέψει τις σιδηροδρομικές γέφυρες και τις γέφυρες στους ποταμούς Λουδία και Αξιό.

Οι κάτοικοι της Κουλακιάς (σημερινής Χαλάστρας), με ένα στόλο από πλάβες (ειδικές βάρκες για ψάρεμα στον ποταμό), γεμάτες σανίδες και κάθε λογής ξυλεία και σχοινιά, άρχισαν να κατασκευάζουν πλωτές γέφυρες προκειμένου να διασχίσει ο Ελληνικός στρατός τον Αξιό ποταμό. Ο Αλέξανδρος Αναγνωστόπουλος κατέβασε την τουρκική σημαία από το χωριό και ανέβασε την ελληνική. Οι κάτοικοι του χωριού υποδέχθηκαν ως απελευθερωτές τους έλληνες στρατιώτες και έστησαν πανηγύρι στο χωριό. Όλοι ετοίμασαν φαγητά για τον στρατό και όλοι βοήθησαν με πολύ προθυμία στην κατασκευή της γέφυρας (Παπαγεωργίου, 2002).

Σύμφωνα με τον Ζωρογιαννίδη (1975), το πρωί της 24ης Οκτωβρίου, ο ελληνικός στρατός διέσχισε το ποταμό. Το ίδιο πρωί, το σώμα των προσκόπων και η ταξιαρχία των ευζώνων έφτασαν στο Τεκελή. Ο Ζάννας (1960) αναφέρει ότι ο στρατός έμεινε στο Τεκελή 36 ώρες. Κάποιοι από τους στρατιώτες της ταξιαρχίας λεηλάτησαν το κονάκι του Χαμντί Μπέη.

Ενώ ο στρατός των Ελλήνων ετοιμαζόταν για την τελική επίθεση στην πόλη της Θεσσαλονίκης, το απόγευμα της 25ης Οκτωβρίου, στον σιδηροδρομικό σταθμό στο Τεκελή, έφτασαν οι πρόξενοι των Μεγάλων Δυνάμεων (Γαλλίας, Αγγλίας, Γερμανίας, και Αυστροουγγαρίας). Τους συνόδευε ο φρούραρχος της πόλης Σερίφ Πασά. Συναντήθηκαν με τον διάδοχο Κωνσταντίνο, ο οποίος ζήτησε την παράδοση της Θεσσαλονίκης άνευ όρων. Η πρώτη συνάντηση μεταξύ των δύο πλευρών δεν στέφθηκε με επιτυχία.

Το μεσημέρι της 26ης Οκτωβρίου, ο διάδοχος του θρόνου Κωνσταντίνος κατευθύνθηκε προς το Τεκελή. Κάποιος αξιωματικός της ταξιαρχίας τον ενημέρωσε ότι οι Βούλγαροι βρίσκονται καθ' οδόν για την Θεσσαλονίκη. Με επιστολή του, ενημέρωσε τον Βούλγαρο στρατηγό Θεοδώρωφ ότι μέχρι το βράδυ θα έχει καταλάβει την Θεσσαλονίκη (Γκλαβέρης, 2021).

Ενώ ο διάδοχος του θρόνου ετοιμαζόταν να ξεκινήσει για την κατάληψη της Θεσσαλονίκης, έλαβε την επιστολή του Χασάν Ταζίν Πασά, ο οποίος τον ενημέρωνε ότι οι τούρκοι παραδίδονται άνευ όρων. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τέσσερις αυτόπτες μάρτυρες : τον πολιτικό σύμβουλο του διαδόχου Κωνσταντίνου, Περικλή Αργυρόπουλο, τον διπλωμάτη Ίωνα Δραγούμη και δύο άγγλους δημοσιογράφους, τον Στήβενς απεσταλμένο του “Ημερήσιου Τηλέγραφου” και τον Γούλδεϋ, απεσταλμένο του αγγλικού τηλεγραφικού πρακτορείου “Κεντρικά Νέα” (Γκλαβέρης, 1998).

Από το Τεκελή ο διάδοχος , την 26η Οκτωβρίου στις 6.35 μ.μ. έστειλε τηλεγράφημα στον πατέρα του Βασιλιά Γεώργιο, που βρισκόταν στον Γιδά (Αλεξάνδρεια) και στον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος βρισκόταν στην Αθήνα. Τους ενημέρωνε ότι οι τούρκοι παραδόθηκαν άνευ όρων, ότι έστειλε δυο αξιωματικούς για την σύνταξη του πρωτοκόλλου παράδοσης και ότι διέκοψε την προέλαση του ελληνικού στρατού.

Την ίδια μέρα στις 7.00 μ.μ. απέστειλε τηλεγράφημα στον στρατηγό Θεοδώρωφ ότι ήδη κατέχει την Θεσσαλονίκη μετά την παράδοση του στρατεύματος και της φρουράς της πόλης (Delta Municipality, 2019).

3.4 Προσφυγικό

Μετά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο, ο οποίος έληξε τον Απρίλιο του 1913, υπογράφηκε συνθήκη ειρήνης στο Λονδίνο στις 17 Μαΐου 1913 μεταξύ των εμπόλεμων χωρών. Η συνθήκη έληξε ένα μήνα μετά, καθώς στις 16 Ιουνίου του 1913 ξεκίνησε ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος. Οι πολεμικές συγκρούσεις των ελληνικών και των βουλγαρικών στρατευμάτων είχαν πολλές επιπτώσεις στους Έλληνες της Ανατολικής Ρωμυλίας που δέχονταν συνεχείς επιθέσεις από τους βούλγαρους.

Την άνοιξη του 1914, ενώ εξελίσσονταν οι βουλγαρικοί διωγμοί στην Ανατολική Ρωμυλία, ξεκίνησαν και οι διωγμοί των Νεότουρκων κατά των Ελλήνων στην Θράκη, στον Πόντο και στην Μικρά Ασία. Έπειτα από τις βίαιες επιθέσεις, χιλιάδες ελληνικές οικογένειες εγκατέλειψαν τα σπίτια τους και μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα. Οι προσφυγικές οικογένειες της Θράκης και της Μικράς Ασίας εγκαταστάθηκαν στην Θεσσαλονίκη και την περίθαλψή τους ανέλαβε το ελληνικό υπουργείο περίθαλψης. Επιπλέον, όσοι εγκαταστάθηκαν στην μακεδονική ύπαιθρο διέμεναν στα εγκαταλελειμμένα μουσουλμανικά σπίτια, καθώς τα περισσότερα μακεδονικά χωριά αποτελούσαν τούρκικα τσιφλίκια (Γκλαβέρης, 1998).

Αρχικά, στο Τεκελή υπήρχαν μόνο 60 οικογένειες γηγενών. Σύμφωνα με τον Γκλαβέρη (1998), εγκαταστάθηκαν 389 προσφυγικές οικογένειες, οι οποίες κατάγονταν από την Ανατολική Θράκη, την Ανατολική Ρωμυλία και την Μικρά Ασία. Συγκεκριμένα σύμφωνα με άρθρο της εφημερίδας Πρώτο Θέμα (14/11/2021), εγκαταστάθηκαν στην Σίνδο 222 πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη, 151 από την Δυτική Μικρά Ασία και 16 από την Βουλγαρία. Επιπλέον, λόγω πολλών προσφύγων που κατάγονταν από τη Βιζύη της Ανατολικής Θράκης, υπήρχαν πολλές σκέψεις να ονομαστεί ο οικισμός «Νέα Βιζύη». Σε απογραφή του 1920, ο πληθυσμός του Τεκελή ήταν στους 694 κατοίκους, καθώς οι πρόσφυγες παλιννόστησαν (Γκλαβέρης, 1998).

3.4.1 Αρρώστιες και πλημμύρες

Οι μετακινήσεις των προσφύγων προκάλεσαν πολλές απώλειες στον ξενιτεμένο πληθυσμό. Αφ' ενός, το βασικότερο πρόβλημα τους, που έθετε σε κίνδυνο τις ζωές τους ήταν οι άθλιες συνθήκες υγιεινής, η έλλειψη τροφής και η οικονομική απόρροια. Οι πρόσφυγες απομακρύνθηκαν από την γενέτειρα περιοχή τους, εγκαταλείποντας την γη των προγόνων τους και την εργασία τους. Αφ' ετέρου, φτάνοντας στην Ελλάδα αντίκρισαν μια χώρα σε άθλια οικονομική κατάσταση εξαιτίας των πολέμων που πραγματοποιήθηκαν. Η υπηρεσία που ανέλαβε την περίθαλψη των προσφύγων ήταν η Κεντρική Επιτροπή προς Περίθαλψιν, η οποία ιδρύθηκε το 1914 στη Θεσσαλονίκη, εκεί όπου εγκαταστάθηκαν πολλοί πρόσφυγες κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (Ζάικος, 2009).

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή δεκάδες πλοία αγκυροβόλησαν στην περιοχή της Αρετσούς με εξαθλιωμένους πρόσφυγες, οι οποίοι με την αποβίβαση τους κατευθύνονταν προς το λοιμοκαθατήριο. Εκεί ολόγυμνοι έπλεναν το σώμα τους με πράσινο σαπούνι και έπειτα περίμεναν τα ρούχα τους, τα οποία περνούσαν από απολύμανση. Ακόμα, τους κούρευαν τα μαλλιά πολύ κοντά, καθώς φοβόντουσαν για το ενδεχόμενο ψειρών. Μετά την απολύμανση τους έμεναν για αρκετό καιρό στην απομόνωση, ώστε να διαπιστωθεί ότι δεν έχουν κάποια μεταδοτική ασθένεια. Δυστυχώς, πολλοί άνθρωποι πέθαναν στους πυκνοκατοικημένους θαλάμους, καθώς είχαν προσβληθεί από τύφο ή άλλες ασθένειες, όπως την ελονοσία, την φυματίωση και την πνευμονία (Γκλαβέρης, 1998).

Πολλοί πρόσφυγες, όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη υποενότητα (2.6), εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Σίνδου (Τεκελή). Με την άφιξη τους, οι προσφυγικές οικογένειες συνάντησαν την αφιλόξενη συμπεριφορά των γηγενών, καθώς τους θεωρούσαν

εισβολείς. Συχνά τους αποκαλούσαν “τουρκομερίτες” ή “τουρκόσπορους”, αφού δεν τους θεωρούσαν Έλληνες και τους αντιμετώπιζαν σαν ξένους. Οι γηγενείς δεν επέτρεπαν στους πρόσφυγες το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, καθώς υπήρχαν και πολλές βιαιοπραγίες και διαπληκτισμοί μεταξύ τους. Έτσι το ελληνικό κοινοβούλιο συγκάλεσε ειδική συνεδρίαση με θέμα συζήτησης τις σχέσεις μεταξύ των προσφύγων και των εντόπιων. Πολλοί γηγενείς ένιωσαν απειλή, γιατί ένιωθαν φόβο για τον αναδασμό της γης και το μούρασμα των τσιφλικιών (Γκλαβέρης, 1998).

Οι καταπιεσμένοι πρόσφυγες, εκτός από τις αντιδράσεις των εντόπιων, είχαν να αντιμετωπίσουν τις πρωτόγνωρες εδαφολογικές συνθήκες. Οι περιοχές του κάμπου της Θεσσαλονίκης (μέσα σ’ αυτές ανήκε και η Σίνδος), είχαν πολλούς βάλτους και άγρια πανίδα. Ήταν πρωτόγνωρες οι συνθήκες αυτές για τους πρόσφυγες. Επιπλέον, έπρεπε να αντιμετωπίζουν τα ορμητικά νερά του Αξιού ποταμού, ο οποίος πολλές φορές πλημμύριζε λόγω κακοκαιρίας τις περιοχές του κάμπου παρασύροντας πολλά δέντρα, ζώα και σπίτια. Οι πλημμύρες δημιουργούσαν προβλήματα επικοινωνίας μεταξύ των οικισμών, καθώς και προβλήματα μεταφοράς, αφού οι δρόμοι ήταν χωμάτινοι. Το πρόβλημα λύθηκε στις 5 Ιουλίου 1920, όταν κατασκευάστηκαν ξύλινες γέφυρες στον Αξιό ποταμό (Γκλαβέρης, 1998).

3.4.2 Η Αποκατάσταση των προσφύγων

Τον Οκτώβριο του 1922, ο Βενιζέλος προσπαθούσε να διαπραγματευτεί με την τουρκική κυβέρνηση, για να συζητήσουν για την ανταλλαγή των πληθυσμών πριν την Συνθήκη ειρήνης. Στις 21 Νοεμβρίου του 1922, συναντήθηκαν οι εκπρόσωποι των δύο χωρών, ο Βενιζέλος από την Ελλάδα και ο Ισμέτ Πασά από την Τουρκία, στην Λωζάνη για την εκπόνηση της συνθήκη ειρήνης. Οι σημαντικότερες διαπραγματεύσεις πραγματοποιήθηκαν στις 30 Ιανουαρίου 1923, όπου οι δύο χώρες συμφώνησαν να πραγματοποιηθεί η ανταλλαγή των προσφύγων (Delta Municipality, 2019).

Μετά την Συνθήκη της Λωζάνης (1923) ξεκίνησε η ανταλλαγή των πληθυσμών, όπου το ελληνικό κράτος είχε να αντιμετωπίσει αρκετά προβλήματα, τα οποία αφορούσαν την εγκατάσταση και αποκατάσταση των προσφύγων σε οικισμούς. Επιπλέον, το κράτος δεν ήταν προετοιμασμένο να υποδεχτεί και να εγκαταστήσει τόσο μεγάλο αριθμό προσφύγων (Ζάικος, 2009). Αρκετές μουσουλμανικές οικογένειες αναχώρησαν από την Ελλάδα και

πρόσφυγες από την Μικρά Ασία, την Ανατολική Ρωμυλία, την Ανατολική Θράκη και τον Πόντο εγκαταστάθηκαν στο ελληνικό κράτος.

Τον Φεβρουάριο του 1923, το ελληνικό κράτος ζήτησε από την Κοινωνία των Εθνών (Κ.τ.Ε) να στηρίξουν την αποκατάσταση των προσφύγων με την παραχώρηση ενός δανείου. Το Σεπτέμβριο του 1923 το Κ.τ.Ε κατέστησε νόμιμο το πρωτόκολλο που σχετιζόταν με το προσφυγικό δάνειο και την ίδρυση της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων (Ε.Α.Π), ως αυτόνομο οργανισμό. Η συγκεκριμένη επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να παρέχει στους πρόσφυγες μία εργασία εντός του ελληνικού κράτους, είτε αγροτική, είτε κάποια άλλη εργασία, και έτσι θα χρησιμοποιούσαν τις γαίες που θα τους είχε παραχωρήσει η Ελλάδα (Φωτιάδης & Ηλιάδου- Τάχου, 2009).

Το Δεκέμβριο του 1924 ανακοινώνεται η απόφαση για την δημόσια εγγραφή του προσφυγικού δανείου. Τότε ανέλαβε η Ε.Α.Π την διαχείριση της αποκατάστασής του προσφυγικού πληθυσμού. Επιπλέον, στις περιοχές της Μακεδονίας τοποθετήθηκαν 53.000 οικογένειες προσφύγων. Ο καταμερισμός τους στις διάφορες περιοχές της Ελλάδος δεν έγινε με κάποιο κριτήριο. Όλα έγιναν πολύ βιαστικά, καθώς η μετακίνηση των προσφύγων ήταν μεγάλη. Η αποκατάσταση των προσφύγων είχε επηρεαστεί από την κατοχή της Μακεδονίας, την τελευταία περίοδο της οθωμανοκρατίας ως την εγκατάσταση των προσφύγων (1912-1930) (Φωτιάδης & Ηλιάδου- Τάχου, 2009).

Με την ανταλλαγή των πληθυσμών έμειναν ελεύθερα αρκετά δημόσια κτήματα των οθωμανών και η έκταση τους ήταν 167.000 στρέμματα, εκ των οποίων τα 28.000 ήταν στην Θεσσαλονίκη, και μεταβιβάστηκαν στην Ε.Α.Π. Ωστόσο, κάποια κομμάτια των κτημάτων ήταν μικρά και δεν ήταν ιδανικά για την αποκατάσταση του προσφυγικού πληθυσμού. Έτσι, δόθηκαν στην Γεωργική Τράπεζα. Επιπλέον, υπήρχαν πολλά εγκαταλελειμμένα τσιφλίκια, των οποίων οι ιδιοκτήτες επέστρεψαν στο τουρκικό κράτος. Εκείνη την περίοδο, οι ιδιοκτήτες επέστρεφαν για να τα διεκδικήσουν, αλλά Οικονομικός Έφορος ήδη είχε αναλάβει την μεταβίβασή τους σε πρόσφυγες. Τέλος, υπήρχαν πολλά ιδιωτικά κτήματα που αγοράστηκαν από χριστιανούς. Στην Μακεδονία, ο αριθμός των τσιφλικιών ήταν ιδιαίτερα μεγάλος. Σε όλο το ελληνικό κράτος είχαν καταγραφεί 2.259 τσιφλίκια, εκ των οποίων τα 818 βρίσκονταν στην Μακεδονία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, το 1917 να αποφασιστεί από το κράτος η αφαίρεση της ιδιοκτησίας χωρίς την συγκατάθεση του ιδιοκτήτη χωρίς κάποια αποζημίωση (Φωτιάδης & Ηλιάδου- Τάχου, 2009).

Στην περιοχή της Θεσσαλονίκης ιδρύθηκαν 50 συνοικισμοί από συνεταιρισμούς που ήταν υπεύθυνοι για το οικοδομικό έργο. Οι οικισμοί βρίσκονταν σε μια ακτίνα 16 χιλιομέτρων γύρω από την πόλη. Αρχικά, η εγκατάσταση των προσφύγων σε οικισμούς

πραγματοποιούνταν με δημοπρασίες, με σκοπό να αποκτήσουν τα κτήματα οι πλούσιοι πρόσφυγες. Δυστυχώς, η μεγαλύτερη πλειονότητα του πληθυσμού που δεν είχαν περιουσία στεγάστηκαν σε κρατικούς προσφυγικούς οικισμούς. Στις περιοχές του κάμπου της Θεσσαλονίκης (μέσα σε αυτές ανήκει και η Σίνδος) εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες, κυρίως των κατώτερων και φτωχότερων στρωμάτων στα κρατικά προσφυγικά σπίτια, έπειτα από κλήρωση. Σύμφωνα με τον Γκλαβέρη (1998), τα προσφυγικά σπίτια ήταν κατασκευές με ξύλινα δοκάρια και τούβλα, που βρίσκονταν ανάμεσα στα δοκάρια. Το πάτωμα ήταν χωμάτινο και η σκεπή κατασκευαζόταν είτε από ξύλα, είτε από καλαμωτές, είτε ακόμη και από κεραμίδια. Το μέγεθος του σπιτιού διέφερε ανάλογα με τα μέλη της προσφυγικής οικογένειας που θα διέμενε στο σπίτι.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού που εγκαταστάθηκε στην Σίνδο κατάγονταν από την Ανατολική Θράκη και την Δυτική Μικρά Ασία. Πιο συγκεκριμένα πολλές οικογένειες εγκαταστάθηκαν από την Βιζύη, Χαμζά-Μπειλί Μαγνησίας, Κεμπέρ Σουσουρλούκ της Προύσας και διάφορες περιοχές της Σμύρνης (Delta Municipality, 2019).

Τέλος, σημαντικό είναι να αναφερθεί, η μεταφορά ενός κειμηλίου της εκκλησίας που πραγματοποιήθηκε με την ανταλλαγή των προσφύγων. Πρόκειται για τον Επιτάφιο που μεταφέρθηκε από τους πρόσφυγες μετά την καταστροφή της Μικράς Ασίας. Ο συγκεκριμένος Επιτάφιος κατασκευάστηκε από τεχνίτες στα Ιεροσόλυμα, έπειτα από ειδική παραγγελία της Πολυξένης Σουκιούρογλου, η οποία παρέδωσε στην εκκλησία της Αδάνας στην Κιλικία. Ο πρόεδρος της περιοχής και σύζυγος της Πολυξένης, Λεόντιος Χατζή Ασλάν Σουκιούρογλου, το 1924 με την ανταλλαγή μερίμνησε για την μεταφορά του κειμηλίου στην Αρχιεπισκοπή των Αθηνών. Με την εγκατάστασή της οικογένειας στην Σίνδο, ο γιος τους Ιωάννης Σουκιούρογλου, κατάφερε να μεταφέρει τον Επιτάφιο στην Σίνδο, ο οποίος φυλάσσεται ως σήμερα στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Σίνδο (Delta Municipality, 2019).

Εικόνα 4: Προσφυγικό κατάλυμα

ΠΗΓΗ: Γκλαβέρης Θ., (1998). Ο Κάμπος της Θεσσαλονίκης Ανάκτηση: 20/3/2022

Κεφάλαιο Τέταρτο: Η περίοδος του Μεσοπολέμου, η Κατοχή και η εγκατάλειψη των περιοχών του κάμπου από τους Γερμανούς

4.1 Ασθένειες κατά την μεσοπολεμική περίοδο

Σύμφωνα με την εφημερίδα Καθημερινή, κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, κάθε χρόνο η ελονοσία προσέβαλε μεγάλο ποσοστό του εργατικού δυναμικού στις περιοχές του κάμπου της Θεσσαλονίκης. «Χάνονταν» πολλά εργατικά χέρια την πιο παραγωγική γεωργική περίοδο του καλοκαιριού. Έτσι η Ε.Α.Π αποφάσισε να δώσει στους πρόσφυγες γεωργικά κτήματα. Ωστόσο, οι οργανισμοί τους ήταν εξασθενημένοι και έτσι πολλοί πέθαναν από την ελονοσία.

Η ελονοσία μεταδιδόταν ραγδαία με τα τσιμπήματα των κουνουπιών και προσέβαλε κυρίως τους πιο αδύναμους οργανισμούς. Αιτία της εξάπλωσης της ήταν οι ελώδης βάλτοι του κάμπου και οι παρθένοι οργανισμοί των προσφύγων, καθώς έτσι μεταδιδόταν πιο εύκολα. Εκδηλώνόταν με πυρετό σε διάρκειας τριών ημερών και κατέληγε σε φυματίωση. Οι νοσούντες νοσηλεύονταν σε σανατόρια, με προτεινόμενη θεραπευτική αγωγή την ακινησία και τον υποσιτισμό. Στα σανατόρια τοποθετούσαν προστατευτικά πλέγματα για να μην μεταδοθεί η ασθένεια. Επιπλέον, για να αποφύγουν τα τσιμπήματα των κουνουπιών ψεκάζονταν με φλιτ (είδος εντομοκτόνου) και ράντιζαν με πετρέλαιο (Γκλαβέρης, 1998).

Για την αντιμετώπιση της ασθένειας, χορηγούσαν φάρμακα, όπως η κινίνη, σκόρδο με ξύδι και ενέσεις, οι οποίες ήταν αρκετά επικίνδυνες (Γκλαβέρης, 1998). Σύμφωνα με την εφημερίδα Καθημερινή, τότε πραγματοποιήθηκε και το σκάνδαλο με το φάρμακο της κινίνης. Συγκεκριμένα στην περιοχή της Θεσσαλονίκης είχαν βρεθεί κουφέτα κινίνης με αλεύρι, με αποτέλεσμα να φυλακιστεί ο Ευστράτιος Γαλόπουλος, διευθυντής του Χημείου του Κράτους, ο οποίος εν τέλει αθώωθηκε. Σύμφωνα με άρθρο του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών του Θερμαϊκού, η υποχώρηση της ελονοσίας εξαλείφθηκε με τα αποξηραντικά έργα που πραγματοποιήθηκαν στον κάμπο της Θεσσαλονίκης από την αμερικανική εταιρεία «The Near East Foundation Company», όπου απάλλαξε τις περιοχές του κάμπου από τις πλημμύρες του Αξιού ποταμού. Το σημαντικό αυτό έργο εγκαινιάστηκε από τον Ελευθέριο Βενιζέλο το 1925.

Σύμφωνα με την εφημερίδα Καθημερινή, όλοι όσοι νοσούσαν από την ελονοσία πρήζονταν η κοιλιά τους. Οι Γερμανοί εκείνη την περίοδο έστελναν φωτογράφους να βγάλουν φωτογραφίες τους ασθενείς γυμνούς ώστε να το ερευνήσουν. Η ελονοσία εξαλείφθηκε οριστικά το 1946, όταν οι Γερμανοί ψέκασαν με τόνους DDT τα έλη.

Εκτός από την ελονοσία υπήρχαν κι άλλες ασθένειες κατά την μεσοπολεμική περίοδο, όπως η φυματίωση, το τράχωμα, η αδενοπάθεια, η καχεξία, ο κοκκύτης, η ιλαρά, η διφθερίτιδα και η ευλογιά. Οι πρόσφυγες του κάμπου της Θεσσαλονίκης προέβησαν στην δημιουργία ενός σωματείου που ονομαζόταν “Ένωσις Εποίκων Γεωργικής Περιφέρειας Θεσσαλονίκης” με σκοπό την καλύτερη διαβίωση τους στην περιοχή. Το σωματείο ιδρύθηκε στις 29 Απριλίου 1925 από 16 προσφυγικούς συνοικισμούς (Γκλαβέρης, 1998).

4.2 Ασχολίες των κατοίκων στον Μεσοπόλεμο

Οι κάτοικοι των περιοχών του κάμπου της Θεσσαλονίκης ασχολούνταν με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Ωστόσο, την συγκεκριμένη περίοδο δεν υπήρχαν τα αρδευτικά δίκτυα και τα χωράφια δεν είχαν αρκετό νερό, με αποτέλεσμα να επικρατεί ξηρότητα. Στα κτήματά τους καλλιεργούσαν κυρίως κριθάρι, σίκαλη, καλαμπόκι, βρώμη, σιτάρι και αμπέλια. Επιπλέον, τα γεωργικά μηχανήματα κατά την μεσοπολεμική περίοδο ήταν σε πολύ πρώιμο στάδιο. Οι γεωργοί χρησιμοποιούσαν ξύλινα άροτρα για να οργώνουν και έπειτα τα αντικατέστησαν με σιδερένια. Την περίοδο του θερισμού των σιτηρών χρησιμοποιούσαν δρεπάνια και για το αλώνισμα μία κυκλική περιφορά της δοκάνας. Η δοκάνα είναι ένα μακρύ ξύλο με μικρές, μυτερές πέτρες, το οποίο έσερναν τα βόδια. Τέλος, άλλο ένα γεωργικό μηχανήμα ήταν η τριχάλα που έμοιαζε με μεγάλο πιρούνι, καθώς μ’ αυτό προσπαθούσαν να διαχωρίσουν το σιτάρι από τα άχυρα (Γκλαβέρης, 1998).

Το 1930 οι κάτοικοι του κάμπου ξεκίνησαν να καλλιεργούν βαμβάκι. Στην εξάπλωση του βοήθησε το Ινστιτούτο Βάμβακος, το οποίο είναι εγκατεστημένο έως και σήμερα στην Σίνδο (στην Βιομηχανική Περιοχή). Επιπλέον, οι Σινδιώτες ασχολούνταν ελάχιστα με την αλιεία, καθώς ψάρευαν στα γλυκά νερά του Γαλλικού ποταμού, με αγκίστρια, καλάμια, κλούβες ακόμα και με τα χέρια τους. Τα ψάρια που υπήρχαν εκεί σε αφθονία ήταν οι γουλιανοί, τα χέλια και τα γριβάδια. Μία αρκετά δύσκολη ασχολία ήταν το ψάρεμα των βδελλών, των οποίων η χρήση ήταν σημαντική για την μείωση της πίεσης και την αφαιμάξη. Οι αβδελάδες, όπως ονομάζονταν, βουτούσαν τα πόδια τους γυμνά στα ελώδη νερά και περίμεναν να κολλήσουν οι βδέλλες πάνω τους. Έπειτα τις τοποθετούσαν σε δοχεία με νερό και τις προωθούσαν στις χώρες του εξωτερικού (Γκλαβέρης, 1998).

Οι γυναίκες της Σίνδου ασχολούνταν με την οικοτεχνία, επεξεργάζονταν το μαλλί στο αδράχτι ή στην ανέμη. Από τα υφασμάτινα ρούχα που γίνονταν κουρέλια από την χρήση τους, έφτιαχναν στους αργαλειούς κουρελούδες και από τα δέρματα των ζώων έφτιαχναν

τσαρούχια. Εκείνη την περίοδο άρχισαν να εμφανίζονται τα επαγγέλματα του καρεκλά, του σταμνά, του κοσκινά, του γανωτά (ήταν υπεύθυνος για τον καθαρισμό των οξειδωμένων χάλκινων οικιακών σκευών), του καλαθά και του ακονιστή (έφτιαχνε ψαλίδια και μαχαίρια) (Γκλαβέρης, 1998).

4.3 Εκπαίδευση κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου

Η εκπαίδευση στις περιοχές του κάμπου της Θεσσαλονίκης ήταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Συγκεκριμένα, υπήρχαν μόνο δημοτικά με λίγες θέσεις, τα οποία συνήθως ήταν εξαθέσια. Τα σχολεία στεγάζονταν σε ειδικά σχολικά κτίρια και κάποιες φορές στα κονάκια που είχαν εγκαταλείψει οι τούρκοι ή σε ιδιωτικές αίθουσες. Στο Τεκελή, το 1918, το δημοτικό σχολείο στεγαζόταν στο κονάκι του Hamdi Bey, το οποίο επισκευάστηκε πολύ πρόχειρα μετά την καταστροφή του στις 24 Οκτωβρίου του 1912 από την ταξιαρχία του Κωνσταντινόπουλου. Το σχολείο λειτούργησε ως το 1936 και κατασκευάστηκε νέο διώροφο κτίριο δίπλα από το κονάκι. Γυμνάσια υπήρχαν μόνο στην Θεσσαλονίκη (Γκλαβέρης, 1998).

Το νέο διώροφο σχολείο εγκαινιάστηκε το 1932, κατά την περίοδο της κυβέρνησης του Βενιζέλου. Οι μαθητές που φοίτησαν πρώτοι ήταν το 1934. Μέχρι το 1994 λειτουργούσε ως Δημοτικό Σχολείο, το οποίο λειτουργούσε με διπλή βάρδια (πρωινό και εσπερινό). Είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Καλλία, για τα σχολικά κτίρια. Τέλος, το σχολείο ήταν διακοσμημένο με την νεοκλασική επιρροή, ώστε να προσδίδει την επιβλητικότητα ενός φορέα της παιδείας και της μόρφωσης (Delta Municipality, 2019).

Εικόνα 5: Παλιό Δημοτικό Σχολείο Σίνδου

ΠΗΓΗ: Studio Kaltsidi Σίνδος Ανάκτηση: 25/3/2022

4.4 Αποξηραντικά και αντιπλημμυρικά έργα

Η Σίνδος, όπως και οι περισσότερες περιοχές στην πεδιάδα της Θεσσαλονίκης, αντιμετώπιζε προβλήματα με τις πλημμύρες, οι οποίες προκαλούνταν από την υπερχειλίση των ποταμών (Αξιού, Γαλλικού, Λουδία και Αλιάκμονα). Συστηματικά, ο Αξιός κατέβαζε στον Θερμαϊκό κόλπο πολύ μεγάλη ποσότητα ιλύος (λάσπης), με αποτέλεσμα να συρρικνώνονται στην είσοδο του λιμανιού της Θεσσαλονίκης. Σύμφωνα με τους λιμενολόγους οι εκβολές του ποταμού έκλειναν σταδιακά τον κόλπο, γεγονός που θα αποτελούσε μελλοντικό πρόβλημα για το λιμάνι της Θεσσαλονίκης, καθώς θα δυσκόλευε την πλεύση πλοίων στο λιμάνι. Επιπλέον, οι περιοχές του κάμπου της Θεσσαλονίκης, αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα, καθώς πλημμύριζαν τα σπίτια τους, πνίγονταν τα ζώα τους και καταστρέφονταν οι σοδειές τους (Κωνσταντινίδης, 1989). Το σιδηροδρομικό δίκτυο δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει πλήρως στις μεταφορές προϊόντων και ανθρώπων, κι αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι να μετακινούνται με τα κάρα τους, τα οποία δυσκολεύονταν να μετακινηθούν εξαιτίας των λασπωμένων και πλημμυρισμένων δρόμων (Delta Municipality, 2019).

Έτσι, αποφασίστηκε η άμεση επίλυση του προβλήματος με την εκτέλεση αντιπλημμυρικών και αποξηραντικών έργων. Το τεράστιο αυτό έργο το ανέλαβε μία αμερικάνικη εταιρεία, η οποία ονομαζόταν «The Near East Foundation Company». Η έναρξη αυτών τους ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 1925 και ολοκληρώθηκε το 1936. Με την ολοκλήρωση των έργων δόθηκαν στους κατοίκους των περιοχών 432.000 καλλιεργήσιμα στρέμματα. Η εταιρεία κατάφερε να αποξηράνει τις λίμνες Αρτζάν, Αματόβου, Γιαννιτσών και Κάτω Λίμνης, καθώς και την εκτροπή της κοίτης του Αξιού ποταμού και την διευθέτηση των ποταμών Γαλλικού, Λουδία και Αλιάκμονα. Ακόμα σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι, τα αναχώματα των ποταμών καλλιεργήθηκαν για την προστασία τους, προστατευτικές ζώνες δέντρων εσωτερικά των αναχωμάτων στην κοίτη των πλημμύρων. Αυτές οι ζώνες ονομάστηκαν «δάνεια», καθώς η εταιρεία δανείστηκε χρώματα για να διαμορφώσει τα αναχώματα (Κωνσταντινίδης, 1989).

Με την ολοκλήρωση των αποξηραντικών και αντιπλημμυρικών έργων, γίνονταν προσπάθειες αξιοποίησης των νέων εκτάσεων που αποκαλύφθηκαν. Τα φυτά που υπήρχαν στις εκτάσεις που αποξηράνηθηκαν, καταστράφηκαν με επανειλημμένες φωτιές και εκριζώσεις. Έπειτα, όργωσαν τις εκτάσεις με άροτρα και δισκοσβάρνες και στην συνέχεια δημιούργησαν πειραματικούς αγρούς, με σκοπό να εντοπίσουν τρόπους ώστε να βελτιωθούν τα

καλλιεργήσιμα εδάφη τους. Τέλος, έδωσαν στους αγρότες διάφορα σύγχρονα γεωργικά μηχανήματα για τις παραγωγές τους (Κωνσταντινίδης, 1989).

Μετά την εγκατάσταση των προσφύγων, αναδιανεμήθηκαν τα χωράφια και από το 1954 αυξήθηκαν ραγδαία οι παραγωγές σιταριού και βαμβακιού. Παρουσιάστηκε παραγωγικότητα και γονιμότητα των εδαφών, ενώ παράλληλα ξεκίνησε και η παραγωγή ρυζιού στα αλατούχα εδάφη των αποξηραμένων εκτάσεων (Κωνσταντινίδης, 1989).

4.5 Η Σίνδος κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου

Στο Τεκελή (Σίνδος) εγκαταστάθηκαν, όπως αναφέρθηκε και στην υποενότητα 2.6, 389 προσφυγικές οικογένειες και πιο συγκεκριμένα 1.457 άτομα. Ο μεγαλύτερος αριθμός προσφύγων κατάγονταν από τη Βιζύη της Ανατολικής Θράκης. Η Βιζύη είναι μία από τις αρχαιότερες πόλεις της Ανατολικής Θράκης και βρίσκεται στους πρόποδες του βουνού Στράντζα. Το Τεκελή λόγω των πολλών εποίκων της περιοχής Βιζύη, υπήρξαν κάποιες σκέψεις να μετονομαστεί η περιοχή «Νέα Βιζύη», όμως όπως αναφέρθηκε στην υποενότητα 2.2.3 η Επιτροπή Τοπωνυμίων Ελλάδος αποφάσισε η περιοχή να μετονομαστεί από Τεκελή σε Σίνδος (Γκλαβέρης, 1998).

Το 1918 πολλές περιοχές, όπως το Τσαλίκοβο, το Μαχμούτ, τη Λάπρα, την Κουλουπάντσα, το Κάτω Καβακλί και τη Κασκάρκα, ενσωματώθηκαν στην κοινότητα του Τεκελή. Όμως, το 1924 η Κασκάρκα θεωρήθηκε αυτόνομη κοινότητα, ενώ οι οικισμοί Τσαλίκοβο, Μαχμούτ, το Κάτω Καβακλί και η Κουλουπάντσα θεωρήθηκαν ακατοίκητοι. Στην απογραφή του 1928 η Σίνδος είχε 1.820 κατοίκους (Γκλαβέρης, 1998).

Οι Σινδιώτες χρησιμοποιούσαν συχνά το τρένο για να μεταφερθούν και να αποβιβαστούν στην Θεσσαλονίκη, ενώ άλλοι προτιμούσαν να μετακινούνται με τα δικά τους κάρρα ακολουθώντας την διαδρομή δίπλα από τις γραμμές της σιδηροδρομικής γραμμής. Επιπλέον, η περιοχή ηλεκτροδοτήθηκε το 1933, λόγω της λειτουργίας του αλευρόμυλου των αδελφών Παντελεμίδη, οι οποίοι βοήθησαν για να φωταγωγηθούν οι δρόμοι του χωριού και κάποιες κατοικίες. Πιο συγκεκριμένα, υπήρχε ηλεκτρικό ρεύμα σε 20 σπίτια και στους δρόμους 60 καντηλέρια, δηλαδή μικρές λάμπες που άναβαν κατά την διάρκεια της νύχτας. Ωστόσο, στις 11 Φεβρουαρίου 1936 διακόπηκε ξαφνικά λόγω κακοκαιρίας (Γκλαβέρης, 1998).

Οι κάτοικοι της Σίνδου τα Σαββατοκύριακα περνούσαν τον χρόνο τους στον χώρο αναψυχής «Καραγάτσια». Ήταν ένα μικρό δάσος με φτελιές (μαύρα δέντρα), που βρισκόταν βόρεια της Σίνδου, κοντά στο Ινστιτούτο Βάμβακος. Ο σκιερός χώρος που δημιουργούνταν από τα ψηλά

δέντρα προσέλκυε πολύ κόσμο από τις γύρω περιοχές. Πιο συγκεκριμένα, την πρωτομαγιά κατέφθανε πολύς κόσμος με την επιθυμία να «πιάσει τον Μάη». Εκείνη την περίοδο, όλοι οι καταστηματάρχες της Σίνδου μετέφεραν τον εξοπλισμό τους από τα καφενεία τους και τον έστηναν στην «Καραγάτσια».

Εικόνα 6: Πρωτομαγιά στην «Καραγάτσια»

ΠΗΓΗ: Γκλαβέρης Θ., (1998). Ο Κάμπος της Θεσσαλονίκης Ανάκτηση: 15/4/2022

4.6 Κατοχή

Στις 28 Οκτωβρίου του 1940 κηρύχθηκε πόλεμος μεταξύ της Ελλάδας και της φασιστικής Ιταλίας. Ο ελληνικός στρατός αμύνονταν και κατάφερε πολλές νίκες στα αλβανικά εδάφη. Στις 6 Απριλίου του 1941 ακολουθεί η επίθεση της χιτλερικής, τότε, Γερμανίας, η οποία είχε ως κατάληξη την γερμανοϊταλικοβουλγαρική κατοχή της Ελλάδας. Στην αντίσταση κατά των Γερμανών και των Ιταλών, συμμετείχαν ενεργά οι κάτοικοι της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι βοήθησαν πολύ (Delta Municipality, 2019).

Οι κάτοικοι του κάμπου της Θεσσαλονίκης μετά την πτώση του ελληνικού στρατού, προσπάθησαν να καταφύγουν στην Θεσσαλία και πιο συγκεκριμένα στα Τέμπη, με την ελπίδα να τους βοηθήσουν οι Έλληνες. Δυστυχώς, οι Γερμανοί τους πρόλαβαν, καθώς στις 8 Απριλίου 1941 κατέλαβαν τις περιοχές του κάμπου. Οι κατακτητές απαγόρευσαν αυστηρά την χρήση του ραδιοφώνου, καθώς αποτελούσε ένα τρόπο επικοινωνίας, επέβαλαν την υποχρεωτική συσκότιση για την αποφυγή των αγγλικών βομβαρδισμών και τέλος κατέστησαν υποχρεωτικό όλοι οι κάτοικοι να αναγράφουν στις πόρτες των σπιτιών τους, τα ονόματα αυτών που διαμένουν για να ελέγχουν τις κινήσεις τους (Delta Municipality, 2019). Επιπλέον, οι Γερμανοί ζήτησαν από τους εκπροσώπους κάθε περιοχής της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης, να παραδώσουν έναν ονομαστικό κατάλογο όλων των ανδρών του χωριού, με

σκοπό να επιλέξουν κάθε φορά κάποιους άντρες για την συμμετοχή τους σε αγγαρείες. Πιο συγκεκριμένα, πολλοί συμμετείχαν στην κατασκευή γεφυρών, σιδηροδρομικών γραμμών, στρατιωτικών αεροδρομίων, αλλά και στην συντήρηση δρόμων. Παρόλο που στα χωριά του κάμπου της Θεσσαλονίκης υπήρχε έντονη παρουσία των Γερμανών δεν είχαν προβλήματα της μεγάλης πείνας που ταλαιπώρησε τους κατοίκους της Θεσσαλονίκης, τον χειμώνα του 1941-1942, αν και είχαν προβλήματα με την παραγωγή τους λόγω του ελληνοϊταλικού πολέμου. Επιπλέον, τα χωριά της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης επισκέπτονταν οι κάτοικοι της πόλης για να ανταλλάξουν τα αντικείμενα και τα χρήματά τους με λίγα φαγώσιμα είδη και αλεύρι. Οι Γερμανοί τότε είχαν απαγορεύσει να αγοράζουν σιτηρά και να αποθηκεύουν τρόφιμα, και έτσι οι κάτοικοι ζούσαν με κίνδυνο μήπως τους εντοπίσουν όταν έκαναν τις συναλλαγές τους. Σημαντικό είναι να αναφερθεί, ότι επιβλήθηκε ένας φόρος στα αγροτικά προϊόντα από τους Γερμανούς, που ονομαζόταν «δεκάτη». Στην ουσία οι παραγωγοί ήταν υποχρεωμένοι να παραδίδουν το 10% της ετήσιας σοδειάς τους, στους Γερμανούς (Γκλαβέρης, 1998).

Στα χωριά του κάμπου, υπήρξαν τα σημαντικότερα ορμητήρια ανταρτών. Σύμφωνα με τον Γκλαβέρη (1998), από την Σίνδο καταγόταν ο διοικητής τάγματος του 13ου συντάγματος Όμηρος Πάρτσαλης και ο διοικητής λόχου του 21ου συντάγματος της 6ης μεραρχίας Χρήστος Μακράτης. Επιπλέον, όπως αναφέρει η Δροσάκη (1985) στο βιβλίο της “Εν Θεσσαλονίκη”, οι κάτοικοι της Σίνδου έκρυβαν στις αποθήκες τους αντάρτες για να μην τους εντοπίσουν οι Γερμανοί.

Ακόμα, οι Γερμανοί προκειμένου να σταματήσουν την εθνική αντίσταση ακολούθησαν βίαιες πράξεις εις βάρος των αθώων πολιτών. Όταν παρατηρούσαν κάποια ύποπτη κίνηση συμμετοχής στην αντίσταση τους καταδίκαιζαν σε θάνατο. Επιπλέον, όταν σκοτωνόταν κάποιος Γερμανός στρατιώτης, εκτελούσαν κάποιον Έλληνα από τους πολλούς φυλακισμένους. Οι περιοχές που πραγματοποιούνταν οι εκτελέσεις ήταν τα Σφαγεία της Θεσσαλονίκης, το Γεντί-Κουλέ (σημερινό Επταπύργιο της Θεσσαλονίκης), στον Γαλλικό ποταμό και λίγο πιο έξω από την περιοχή των Διαβατών (Γκλαβέρης, 1998).

4.7 Εγκατάλειψη της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης από τους Γερμανούς

Οι περιοχές του κάμπου της Θεσσαλονίκης εγκαταλείφθηκαν από τους Γερμανούς στις 29 Οκτωβρίου 1944. Κατά την εγκατάλειψη τους ανατίναξαν πολλές σιδηροδρομικές και οδικές γέφυρες στον Αξιό. Οι Έλληνες αντάρτες κρύβονταν στα υψώματα του Βαθύλακου και των

Κουφαλίων, με σκοπό να αιφνιδιάσουν τους Γερμανούς. Ωστόσο, αυτές οι επιθέσεις εξαγρίωναν τους Γερμανούς, κι αυτό είχε ως αποτέλεσμα να απειλούν το χωριό των Κουφαλίων με την καταστροφή του, καθώς θα το βομβάρδιζαν με κανόνια. Ευτυχώς, οι κάτοικοι του χωριού ενημερώθηκαν έγκυρα και κατάφεραν να εγκαταλείψουν την περιοχή. Έτσι, αυτή η επίθεση προκάλεσε μόνο ζημιές στα σπίτια και δεν υπήρχαν θύματα (Πλαγάκος, 1979).

Κεφάλαιο Πέμπτο: Η πολιτισμική ανάπτυξη της Σίνδου μετά τον πόλεμο

5.1 Ανάπτυξη του κάμπου της Θεσσαλονίκης μετά τον πόλεμο

Τα πρώτα χρόνια μετά τον πόλεμο, οι κάτοικοι της Σίνδου, όπως και όλων των περιοχών της πεδιάδας, αντιμετώπιζαν καθημερινές δυσκολίες. Οι γεωργοί δυσκολεύονταν πολύ, καθώς δεν υπήρχαν σύγχρονα μηχανήματα, που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν στις καλλιέργειες τους. Ως τότε χρησιμοποιούσαν βόδια για το όργωμα, δρεπάνια για τον θερισμό και καλλιέργειες όπως την πατάτα, το βαμβάκι και το καλαμπόκι τα σύλλεγαν με τα χέρια. Ωστόσο, σιγά σιγά άρχισαν να εξελίσσονται κάποια γεωργικά μηχανήματα, καθώς χρησιμοποιούσαν σταδιακά τις αλωνιστικές μηχανές και τα τρακτέρ (Γκλαβέρης, 1998).

Σημαντικό είναι να αναφερθεί το γεγονός ότι μετά την κατοχή αναπτύχθηκαν οι βιομηχανίες και ηλεκτροδοτήθηκαν οι περισσότεροι οικισμοί. Πιο συγκεκριμένα, στην Σίνδο το 1950 ξεκίνησε να λειτουργεί το εργοστάσιο “Αλευροβιομηχανία Κ.Δ. Κατσαβουνίδη”, το οποίο επεξεργαζόταν δημητριακά και όσπρια. Επιπλέον, η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), την δεκαετία μετά το 1950 άρχισε η ηλεκτροδότηση των χωριών της πεδιάδας. Μέχρι τότε το ηλεκτρικό ρεύμα μεταδιδόταν μόνο στα αστικά κέντρα μέσω γεννητριών με δόσεις σε συγκεκριμένο ωράριο. Η ΔΕΗ δεν χρησιμοποιούσε πλέον τις γεννήτριες, αλλά αξιοποιούσε παραγωγικούς πόρους, με σκοπό να είναι οικονομικό το ηλεκτρικό ρεύμα (Γκλαβέρης, 1998).

Σημαντική είναι η ανάπτυξη της ορυζοκαλλιέργειας στις αλατούχες εκτάσεις των κατοίκων του κάμπου. Οι αγρότες εισέπρατταν μεγάλα εισοδήματα από τις καλλιέργειες τους και βοήθησαν πολύ την εθνική οικονομία της χώρας με τις ρυζοκαλλιέργειες. Σύμφωνα με τον Φορέα Διαχείρισης Θερμαϊκού Κόλπου, μέχρι και σήμερα το ρύζι είναι το πιο σημαντικό προϊόν καλλιέργειας των αγροτικών περιοχών του κάμπου.

5.2 Εκπαίδευση μετά τον πόλεμο

Τα χρόνια μετά την κατοχή, άρχισε να ανθίζει σταδιακά η εκπαίδευση στην Σίνδο. Πιο συγκεκριμένα, υπήρξε η ανάπτυξη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με την ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικού μικτού Γυμνασίου. Το 1951 λειτούργησε το Γυμνάσιο του Χαράλαμπου Λυσαρίδη, ενός καθηγητή μαθηματικών, το οποίο διηύθυνε και πρόσφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες στον τόπο. Στο Γυμνάσιο φοιτούσαν μαθητές από την Σίνδο, αλλά υπήρχαν και μαθητές από άλλες περιοχές, όπως το Ανατολικό, το Άδενδρο, τη Βραχιά και το Παρθένιο, οι

οποίοι έφταναν στην Σίνδο καθημερινά με το τρένο. Το σχολείο λειτούργησε ως το 1979 και το 1996. Μετά το κλείσιμο του σχολείου, η οικογένεια του Λυσαρίδη αποφάσισε να παραχωρήσει το κτίριο του σχολείου στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Σίνδου. Τέλος, το 1997 έγινε η ανακαίνιση και η στέγαση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης της Σίνδου (Delta Municipality, 2019).

Επιπλέον, το 1955 η “Πρόνοια Βορείων Επαρχιών της Ελλάδος” με την συγκατάθεση της βασίλισσας Φρειδερίκης, ίδρυσε την “Αγροτική Σχολή Σίνδου, ο Άγιος Κωνσταντίνος”. Σε μία έκταση τριακοσίων στρεμμάτων, εγκαταστάθηκαν παιδιά από φτωχές και εγκαταλελειμμένες οικογένειες, τα οποία έμαθαν διάφορες τέχνες και εκπαιδεύτηκαν για τις αγροτικές καλλιέργειες. Οι μαθητές φοιτούσαν για δύο έτη στην σχολή και εξειδικεύονταν στις μεγάλες καλλιέργειες, όπως το βαμβάκι, οι πατάτες, το τριφύλλι και τα σιτηρά. Ακόμα, εκπαιδεύονταν για την λαχανοκαλλιέργεια, την δενδροκομία, την ανθοκομία, τα θερμοκήπια, τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά. Εκτός, από αγροτικές γνώσεις, εκπαιδεύονταν για την εκτροφή και αναπαραγωγή των αγελάδων, των προβάτων και των χοίρων. Τέλος, φοιτούσαν μαθητές που ήθελαν να ασχοληθούν με πιο τεχνικούς τομείς, όπως ξυλουργική, μηχανουργία, ηλεκτρολόγοι και ελαιοχρωματιστές. Ωστόσο, στις αρχές του 1975 η σχολή λειτούργησε ως “παιδόπολη”, με σκοπό να καταρτιστούν οι μαθητές που φοιτούσαν τότε στις τεχνικές σχολές της Θεσσαλονίκης (Γκλαβέρης, 1998).

5.3 ΙΘΑΚΗ- ΚΕΘΕΑ

Η λειτουργία της “Αγροτικής Σχολής, Αγίου Κωνσταντίνου” διέκοψε την λειτουργία της και στο ίδιο κτίριο στεγάστηκε, το 1983, η πρώτη θεραπευτική κοινότητα για χρήστες ναρκωτικών στην Ελλάδα, ΙΘΑΚΗ-ΚΕΘΕΑ. Αυτή η κοινότητα έχει, ως βασικό σκοπό την απεξάρτηση χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών (ναρκωτικών και αλκοόλ), αλλά και την πλήρη και ομαλή τους ένταξη στην κοινωνία. Τα μέλη μετά τα προγράμματα που παρακολουθούν να είναι σε θέση να επανενταχθούν ισότιμα στην κοινωνία, κατανοώντας τις αιτίες που τους οδήγησαν στην χρήση αυτών των ουσιών.

Ο Φοίβος Ζαφειρίδης, ένας έμπειρος ψυχίατρος, ο οποίος δούλεψε πολλά χρόνια σε θεραπευτικές κοινότητες στην Γερμανία και την Ελβετία, πρότεινε, στον τότε Υπουργό Υγείας Γεώργιο Γεννηματά και στις υφυπουργούς Μαρία Κυπριωτάκη και Καλλιόπη Μπουρδάρα, την λειτουργία χώρων για την δημιουργία κοινοτήτων απεξάρτησης. Αρχικά, δέχθηκαν το αίτημα του Ζαφειρίδη και το κέντρο απεξάρτησης στεγάστηκε στο

Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής. Έπειτα, υπέδειξε ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας το εγκαταλλεμένο κτίριο της αγροπαιδόπολης στην Σίνδο και αξιοποιήθηκε ο χώρος ως τη βάση της ΙΘΑΚΗΣ ΚΕΘΕΑ. Τα προγράμματα αποτοξίνωσης είναι εθελοντικά και ο καθένας μπορεί να τα παρακολουθήσει όποτε το επιθυμεί. Επιπλέον, δεν γίνεται χρήση φαρμάκων ή υποκατάστατων ουσιών, αλλά η θεραπεία εστιάζει στην ψυχολογική αποκατάσταση και κατανόηση των εξαρτημένων ατόμων.

Αρχικά, οι κάτοικοι της Σίνδου αντιμετώπισαν με μεγάλο σκεπτικισμό την ίδρυση της Θεραπευτικής κοινότητας ΙΘΑΚΗ-ΚΕΘΕΑ. Θεωρούσαν ίσως ότι μετά την μεγάλη ανάπτυξη της βιομηχανίας στην περιοχή (η οποία ήδη είχε αρχίσει να υποβαθμίζει το περιβάλλον), θα ερχόντουσαν να προστεθούν και κοινωνικά προβλήματα λόγω της Θεραπευτικής κοινότητας. Επιπλέον, μπορεί να ενοχλήθηκαν από το γεγονός ότι, στην ΙΘΑΚΗ υπήρχαν εκατόν είκοσι πέντε στρέμματα καλλιεργήσιμης και ανεκμετάλλευτης γης που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν.

Πηγές: <http://eureka.teithe.gr> <https://www.athensvoice.gr>

5.4 Φιλοπροοδευτικός Σύλλογος Σίνδου, η “Ομόνοια” και Πρόσκοποι

Με την άφιξη το προσφύγων, λίγα χρόνια μετά, το 1930 εμφανίστηκε στην Σίνδο το ποδόσφαιρο. Το Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης επισημοποίησε την δημιουργία του πολιτιστικού και αθλητικού σωματείου «Φιλοπροοδευτικός Σύλλογος Σίνδου, η Ομόνοια». Το συγκεκριμένο σωματείο βοήθησε στην ανάπτυξη της πολιτιστικής και αθλητικής ανάπτυξης της περιοχής. Η Ομόνοια είχε μεγαλύτερη πολιτιστική αναγνωρισιμότητα κατά την περίοδο του μεσοπολέμου. Ιδιαίτερες δράσεις πραγματοποιούνταν στην Λέσχη του σωματείου, στην οποία υπήρχαν ραδιόφωνο, βιβλιοθήκη, σκάκι, γραμμόφωνο και ντόμινο. Στην περίοδο που ακολούθησε μετά τον πόλεμο, τα μέλη της Ομόνοιας ακολούθησαν ποιοτικούς τρόπους διασκέδασης. Πιο συγκεκριμένα ανέβαζαν αξιόλογες θεατρικές παραστάσεις. Επιπλέον, το 1960 με τα τριακοστά γενέθλια του σωματείου, πραγματοποιήθηκαν στο νέο γήπεδο ποδοσφαίρου οι “Α΄ Λαϊκοί Αθλητικοί Αγώνες Σίνδου”. Σ’ αυτούς τους αγώνες συμμετείχαν αθλητές και σωματεία από όλα τα χωριά του κάμπου της Θεσσαλονίκης. Τα αγωνίσματα που υπήρχαν ήταν τα άλματα, οι ρίψεις, η ποδηλατοδρομία και οι δρόμοι αντοχής ταχύτητας (Γκλαβέρης, 1998).

Ακόμη, σημαντικό είναι να αναφερθεί, η ίδρυση του “Συστήματος Προσκόπων της Σίνδου” το 1956, στο οποίο συμμετείχαν πολλά παιδιά της κοινότητας Σίνδου. Το 1957 κατασκευάστηκε ένα κτίριο, με σκοπό την στέγαση των Προσκόπων, κοντά στο τοπικό κοινοτικό κατάστημα. Εκείνη την περίοδο ξεκίνησαν να ιδρύονται στις γύρω περιοχές και άλλα Συστήματα Προσκόπων και το 1962 αποφασίστηκε η ίδρυση της “Τοπικής Εφορίας Προσκόπων Σίνδου”, στην οποία εντάχθηκαν τα συστήματα Προσκόπων της Ν. Μεσήμβριας, των Κυμίνων και των Ν.Μαλγάρων. Τα επόμενα χρόνια τα Συστήματα των Προσκόπων ήταν πολύ δραστήρια, καθώς διοργάνωναν πολλές εκδρομές στην φύση (Γκλαβέρης, 1998).

Εικόνα 7: Η ποδοσφαιρική ομάδα της “Ομόνοιας” το έτος 1939

ΠΗΓΗ: Γκλαβέρης Θ., (1998). Ο Κάμπος της Θεσσαλονίκης. Ανάκτηση: 18/4/2022

5.5 Κινηματογράφος

Την περίοδο μετά τον πόλεμο, άρχισαν να εμφανίζονται σταδιακά διάφορες ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις, στις οποίες συμμετείχαν ερασιτέχνες ηθοποιοί που περιφέρονταν από χωριό σε χωριό ως καλλιτεχνικές ομάδες. Το 1947 προβλήθηκε για πρώτη φορά, σε ένα καφενείο της Σίνδου, η πρώτη κινηματογραφική ταινία με ήχο, με την βοήθεια μιας γεννήτριας. Η προσπάθεια προβολής κινηματογραφικών ταινιών συνεχίστηκε για ένα χρόνο, αλλά διακόπηκαν ξαφνικά λόγω τεχνικών προβλημάτων. Επίσημα το 1955, ιδρύθηκε στην Σίνδο ο κινηματογράφος “Ελληνίς”, ο οποίος βρισκόταν σε κεντρικό σημείο της περιοχής. Επιπλέον, σχεδόν σε όλα τα χωριά της υπαίθρου άνοιξαν κινηματογράφοι και ακολούθησαν ανοδική πορεία μέχρι το 1960.

Την εποχή αυτή εμφανίζονται και οι πρώτες τηλεοράσεις. Τώρα πια ο καθένας μπορούσε να έχει στο σπίτι του μια συσκευή και να παρακολουθεί οτιδήποτε επιθυμεί (Γκλαβέρης, 1998).

5.6 Αναδασμός

Τα εγγειοβελτιωτικά έργα των εκτάσεων του κάμπου της Θεσσαλονίκης ολοκληρώθηκαν το 1970. Εξασφαλίστηκαν 386.000 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης, γεγονός που βοήθησε στην ανάπτυξη της γεωργίας. Πιο συγκεκριμένα, αυξήθηκαν τα βοσκοτόπια, η καλλιέργεια βαμβακιού και ρυζιού σε όλες τις εκτάσεις της υπαίθρου. Ωστόσο, πριν το ξεκίνημα των εγγειοβελτιωτικών έργων, οι κλήροι είχαν μοιραστεί στους αγρότες πριν τον πόλεμο. Τότε είχαν δοθεί σε κάθε αγρότη οκτώ αγροτεμάχια, τα οποία ήταν ιδιαίτερα δαπανηρά για τους κατοίκους. Με την ολοκλήρωση των αρδευτικών έργων, επιβλήθηκε αναγκαστικός αναδασμός του κλήρου, όπου κάθε αγρότης δικαιούνταν δύο με τρία αγροτεμάχια. Οι γεωργοί αμέσως αντιλήφθηκαν τα θετικά αποτελέσματα του αναδασμού, καθώς διοχετεύονταν πολύ εύκολα νερό για τα χωράφια τους και οι καλλιεργητικές δαπάνες που έπρεπε να παρέχουν για τα αγροτεμάχια τους μειώθηκαν σημαντικά (Κωνσταντινίδης, 1989).

Επιπλέον, στην Θεσσαλονίκη το 1960 ιδρύθηκε ο Σταθμός Εγγείων Βελτιώσεων, ο οποίος μεταφέρθηκε στην Σίνδο το 1964 και ονομάστηκε “Ινστιτούτο Εγγείων Βελτιώσεων” (Ι.Ε.Β). Το συγκεκριμένο Ινστιτούτο αποτελείται από πολλά τμήματα, όπως το τμήμα άρδευσης, εδαφολογίας, εργαστηρίων αναλύσεων του εδάφους και αρδευτικών νερών (Κωνσταντινίδης, 1989).

5.7 Βιομηχανική Περιοχή Σίνδου

Με την ανάπτυξη των αγροτικών υποδομών, υπήρξε ταυτόχρονη ανάπτυξη της βιομηχανικής υποδομής. Το 1964 ιδρύθηκε η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Β.Α) και το κράτος αποφάσισε την δημιουργία βιομηχανικών περιοχών, δηλαδή την λειτουργία βιομηχανιών. Το ίδιο έτος αποφασίστηκε η δημιουργία της Βιομηχανικής Περιοχής Θεσσαλονίκης (ΒΙ.ΠΕ.Θ), με έδρα της την Σίνδο. Πιο συγκεκριμένα, απαλλοτριώθηκαν 3.500 στρέμματα γης, που ήταν γεμάτα από καρποφόρα δέντρα και αμπέλια. Στην συνέχεια, απαλλοτριώθηκαν κι άλλες εκτάσεις βορειοδυτικά της Σίνδου, τα οποία αποτέλεσαν την

δεύτερη ζώνη της περιοχής και ολοκληρώθηκαν με την τρίτη ζώνη, η οποία έφτασε κοντά στον Άγιο Αθανάσιο και στην Αγκιάλο (Γκλαβέρης, 1998).

Στην Βιομηχανική Περιοχή υπήρχαν πολύ μεγάλες υποδομές γνωστών βιομηχανικών μονάδων, όπως η βιομηχανία ελαστικών Good- Year, η βιομηχανία παραγωγής λευκοσιδήρου Hellas-Can, η βιομηχανία παραγωγής διοξειδίου του μαγγανίου Tekossa, οι ζυθοποιίες Amstel και Henninger, η Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων (ΕΛΒΟ) και η κονσερβοποιία ZANAE (Γκλαβέρης, 1998).

Οι κάτοικοι της περιοχής της Σίνδου εκμεταλλεύτηκαν την δυνατότητα να εργαστούν στις βιομηχανίες και στις επιχειρήσεις της ΒΙ.ΠΕ.Θ, καθώς η βιομηχανική ανάπτυξη βοήθησε στην ένταξη νέων κατοίκων-εργαζόμενων στην Σίνδο. Αρκετοί Σινδιώτες που δεν μπορούσαν να απορροφηθούν στην γεωργία και στην κτηνοτροφία, τους δόθηκε η δυνατότητα να αναπτυχθούν στις βιομηχανικές μονάδες. Επιπλέον, με την Βιομηχανική περιοχή προέκυψε οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, καθώς ξεκίνησε να αναπλάθεται ολοκληρωμένα αστικά. Πιο συγκεκριμένα, κατασκευάστηκαν δρόμοι, συγκοινωνίες και δίκτυο μεταφορών (Delta Municipality, 2019).

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα συνδέθηκε με την βιομηχανική ζώνη της Σίνδου, καθώς από το 1980 είχε ποικίλες βιομηχανικές μονάδες σε διάφορους τομείς. Πιο συγκεκριμένα, υπήρχαν μονάδες φαρμάκων, ελαστικών τροχών και πλαστικών, τροφίμων και ποτών, χρωμάτων, βερνικιών, απορρυπαντικών, λιπαντικών και κλωστοϋφαντουργικών. Ακόμα, το 1980 ξεκίνησαν να λειτουργούν στην ΒΙ.ΠΕ.Θ οι βιομηχανίες Ελληνικά Πετρέλαια, ΣΙΔΕΝΟΡ, ΑΜΣΤΕΛ, ΤΕΧΝΟΜΑΤ, ΤΟΣΟΗ Hellas) (Delta Municipality, 2019).

Η Βιομηχανική Περιοχή της Σίνδου λειτουργεί ως σήμερα, με περισσότερες βιομηχανικές εγκαταστάσεις και με πολλές θέσεις εργασίας που προσφέρει σε πολλούς ανθρώπους.

5.7.1 Μόλυνση της Βιομηχανικής

Οι εγκαταστάσεις των βιομηχανιών αυξάνονταν συνεχώς, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται σημαντικά προβλήματα βιομηχανικής ρύπανσης και μόλυνσης στην Σίνδο. Οι κάτοικοι της περιοχής, σαφώς προβληματισμένοι και αγανακτισμένοι με αυτή την κατάσταση, στις αρχές της δεκαετίας του 1970, ένιωθαν πιο έντονες τις δυσοσμίες που διέχεαν τα εργοστάσια. Έτσι, οι Σινδιώτες οργάνωναν αγώνα κινητοποιήσεων για την επίλυση του προβλήματος. Πιο συγκεκριμένα, στις 2 Οκτωβρίου 1987, οι κάτοικοι της Σίνδου κατέληξαν σε παλλαϊκή διαμαρτυρία και γενική απεργία με σύνθημα, “Η Σίνδος θέλει να ζήσει, ο λαός της θα δώσει

τη λύση”. Όλες οι εισοδοί του χωριού ήταν κλειστές από αμάξια και τρακτέρ, καθώς παντού σε όλη την Σίνδο υπήρχαν μαύρες σημαίες. Τα καταστήματα και τα σχολεία της περιοχής παρέμειναν κλειστά, ενώ οι καμπάνες της εκκλησίας χτυπούσαν όλη μέρα πένθιμα. Στην συνέχεια, ακολούθησε η συνάντηση των κατοίκων στα γραφεία της Ε.Τ.Β.Α, στην οποία δόθηκαν κάποια αιτήματα των Σινδιωτών, για ένα καθαρό και υγιεινό περιβάλλον (Γκλαβέρης, 1998).

Επιπλέον, ιδιαίτερα βοηθητική είναι μία φυσική προσφορά, η οποία βοηθά στην ανανέωση του καθαρού και υγιεινού αέρα. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά για τον άνεμο βαρδάρη, ο οποίος είναι ένας ψυχρός και ξηρός αέρας που πνέει από τον Αξιό ποταμό και έχει διάρκεια περίπου σαράντα ημέρες. Αυτός ο ισχυρός άνεμος βοηθάει σημαντικά στην ανανέωση του αέρα (Γκλαβέρης, 1998).

Εικόνα 8: Πορεία διαμαρτυρίας 2 Οκτωβρίου 1987 από τους κατοίκους της Σίνδου

ΠΗΓΗ: Γκλαβέρης Θ., (1998). Ο Κάμπος της Θεσσαλονίκης. Ανάκτηση: 21/4/2022

5.8 Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης (Τ.Ε.Ι)

Σύμφωνα με το Νομοθετικό Διάταγμα ΦΕΚ 652/1970, αποφασίστηκε η ίδρυση του Κέντρου Ανώτερης Τεχνικής Εκπαίδευσης (Κ.Α.Τ.Ε), τα οποία υπάγονταν στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Έτσι, τον Οκτώβριο του 1977 εγκαταστάθηκε η Κ.Α.Τ.Ε νότια της Σίνδου. Αργότερα, με τον νόμο 1404/1983, αποφασίστηκε η μετονομασία των Κ.Α.Τ.Ε σε Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι), τα οποία ανήκαν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Βέβαια υπάρχει διάκριση από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι). Σκοπός των Τ.Ε.Ι ήταν η παροχή θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης σε όσους φοιτούν, ώστε να εφαρμόσουν τις επιστημονικές και τεχνολογικές δεξιότητες του επαγγέλματος, αλλά και οι φοιτητές να συνεισφέρουν στην εφαρμογή του δημοκρατικού προγραμματισμού και

πιο συγκεκριμένα στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της Ελλάδας. Τέλος, όλοι οι Έλληνες πολίτες είχαν το δικαίωμα δωρεάν παιδείας.

Το 2001, ο Νόμος 2916/2001 ορίστηκαν τα Τ.Ε.Ι ως αυτοδιοικούμενα, όπως Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Το Προεδρικό Διάταγμα 106/2005, αποφασίζεται η αλλαγή ονομασίας του Τ.Ε.Ι Θεσσαλονίκης σε Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα.

Το Α.Τ.Ε.Ι εγκαταστάθηκε στο 15ο χιλιόμετρο της εθνικής οδού Θεσσαλονίκης- Αθήνας και καλύπτει την έκταση 1.600 στρεμμάτων. Τα κτίρια περιλαμβάνουν τα 3.500 τ.μ και το αγρόκτημα τα 900 στρέμματα. Δημιουργήθηκαν τέσσερις (4) σχολές και δεκαοκτώ (18) τμήματα.

Το 2019 καταργήθηκαν όλα τα Τ.Ε.Ι της Ελλάδας και το Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος (ΔΙ.ΠΑ.Ε) ενέταξε τα τμήματα των Τ.Ε.Ι της Κεντρικής Μακεδονίας και της Ανατολικής Θράκης σ' αυτό. Η βάση του ΔΙ.ΠΑ.Ε βρίσκεται στην Θέρμη Θεσσαλονίκη.

Κεφάλαιο Έκτο: Πρόταση εκπαιδευτικού project Τοπικής Ιστορίας της Σίνδου

6.1 Η μέθοδος project και τα χαρακτηριστικά της

Αρχικά, η λέξη project έχει λατινική προέλευση, καθώς προέρχεται από την λέξη projicere, η οποία σημαίνει σχεδιάζω κάτι. Εύλογα θα μπορούσε κανείς να ονομάσει την μέθοδο project, ως σχέδιο εργασίας. Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιείται και εφαρμόζεται σε όλες τις Παιδαγωγικές Επιστήμες. Σύμφωνα με τον Νικολάου (2000) και την Σουλιώτη (2004), το σχέδιο εργασίας είναι μία έρευνα που πραγματοποιείται για ένα ορισμένο θέμα, το οποίο επωμίζεται μία μικρή ομάδα μαθητών ή ολόκληρη η σχολική τάξη. Συνεπώς, είναι μέρος μιας δημιουργικής εργασίας, η οποία μπορεί να απασχολήσει τους μαθητές μερικές ώρες ή και όλη την σχολική χρονιά (Σουλιώτη, 2005). Επιπλέον, αποτελεί μία σύνθετη μορφή διδασκαλίας και μάθησης, η οποία έχει ως σκοπό της την ομαδική διεξαγωγή του μαθήματος και την ενεργό συμμετοχή των μαθητών (Κιτσαράς, 2004). Τέλος, όπως αναφέρει ο Χρυσafίδης (2000), η μέθοδος project έχει ως σημείο έναρξης συγκεκριμένους προβληματισμούς της ομάδας, που επιδιώκουν την επιτυχία τους επίλυση. Συνδέεται άμεσα με τα βιώματα των μαθητών και γι αυτό το λόγο αναγνωρίζεται ως μία βιωματική και επικοινωνιακή διδασκαλία.

Βασικός σκοπός της συγκεκριμένης μεθόδου είναι η μάθηση και η συλλογή περισσότερων πληροφοριών για ένα συγκεκριμένο θέμα, σε αντίθεση με την μέθοδο ερωταποκρίσεων, στην οποία ο μαθητής προσπαθεί απλά να απαντήσει στις ερωτήσεις του εκπαιδευτικού. Το σχέδιο εργασίας προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών, με αποτέλεσμα να είναι πιο ενεργοί και συμμετοχικοί (Μπρίνια, 2005). Επιπλέον, οι μαθητές έχουν περισσότερες ευκαιρίες και μέσω της έρευνας κατανοούν γεγονότα του άμεσου περιβάλλοντος.

Οι Bastian/ Gudjons (1986 οπ. αναφ. ο Χρυσafίδης, 2000) κάνουν αναφορά των δέκα χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της μεθόδου project, τα οποία βοηθούν στην πλήρη κατανόηση του ορισμού της:

1. Σχέση με βιωματικές καταστάσεις,
2. Προσανατολισμός στα ενδιαφέροντα των μελών της ομάδας,
3. Αυτοοργάνωση και υπευθυνότητα,
4. Κοινωνική σημασία,
5. Συστηματική οργάνωση,
6. Δημιουργία και παραγωγή ενός προϊόντος,

7. Συμμετοχή των περισσότερων αισθήσεων,
8. Κοινωνική μάθηση,
9. Διακλαδικό μάθημα,
10. Διαθεματική σύνδεση με τα υπόλοιπα μαθήματα.

Τα σχέδια εργασίας είναι πιο περίπλοκα από τις απλές και καθημερινές εργασίες των παιδιών, καθώς απαιτούν περισσότερο χρόνο και έχουν πάντοτε επίκεντρο τον μαθητή, άρα είναι μαθητοκεντρικά. Πιο συγκεκριμένα, τα projects προσδοκούν την αναζήτηση όλο και περισσότερων πληροφοριών για ένα θέμα και δίνουν έμφαση στο αποτέλεσμα της μάθησης (Μπρίνια, 2005).

6.1.1 Σκοπός και Στόχοι του εκπαιδευτικού προγράμματος

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με την ονομασία «*Μαθαίνοντας τον τόπο μου*» έχει ως βασικό σκοπό και στόχους:

Σκοπός του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι οι μαθητές/τριες να αποκτήσουν γνώσεις για την περιοχή της Σίνδου, να αναπτύξουν ερευνητικές δεξιότητες και να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον τους για την Ιστορία του τόπου τους μέσα από διάφορες δραστηριότητες.

Οι στόχοι του προγράμματος διατυπώθηκαν κατά Bloom. Πιο συγκεκριμένα επιδιώκεται οι μαθητές/τριες:

Γνωστικοί:

- Να γνωρίσουν την Ιστορία του τόπου τους, να την εκτιμήσουν και να την εντάξουν στην Γενική Ιστορία,
- Να γνωρίσουν το παρελθόν και να διαχειριστούν το παρόν,
- Να εκτελούν βιβλιογραφική έρευνα,

Συναισθηματικοί:

- Να αισθάνονται μέρος μιας ομάδας,
- Να αισθάνονται αυτοαποτελεσματικοί,
- Να αποκτούν αυτοπεποίθηση,
- Να αποκτούν θετική στάση απέναντι στην μάθηση,

Ψυχοκινητικοί:

- Να εξάγουν δικό τους οπτικοακουστικό υλικό (ψηφιακή αφήγηση),
- Να εξάγουν δικό τους οπτικό υλικό (χάρτης),

Παιδαγωγικοί:

- Να καλλιεργούν την κριτική τους σκέψη,
- Να συμμετέχουν ενεργά στην μαθησιακή διαδικασία,
- Να συνεργάζονται με τους συμμαθητές τους,
- Να αναπτύσσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες,
- Να εξασκούν τον οπτικό εγγραμματισμό,
- Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες,
- Να εκφράζονται με δημιουργικό τρόπο,
- Να εξασκούν την παρατηρητικότητά τους

6.1.2 Τάξη, Διάρκεια προγράμματος και Μέθοδοι διδασκαλίας

Το συγκεκριμένο project υλοποιείται σε μαθητές της Στ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου και απευθύνεται σε πλήθος 25 μαθητών. Το σχέδιο εργασίας θα μπορούσε να απευθυνθεί και σε μαθητές της Ε' Δημοτικού, αλλά ο κυριότερος λόγος που οδήγησε στην επιλογή της Στ' τάξης είναι το γεγονός ότι οι μαθητές έχουν τις απαραίτητες ιστορικές γνώσεις (από προηγούμενα σχολικά έτη) και είναι σε θέση να αντιληφθούν καλύτερα κάποια ιστορικά ζητήματα της τοπικής ιστορίας, λόγω της μεγαλύτερης ηλικίας τους.

Η διάρκεια του προγράμματος είναι τρεις εβδομάδες και θα πραγματοποιηθεί στο μάθημα των Δεξιοτήτων με γενικό θέμα την τοπική ιστορία. Το θέμα του εκπαιδευτικού προγράμματος θα προσεγγιστεί διαθεματικά ανά ιστορικές περιόδους. Μ' αυτό το πρόγραμμα οι μαθητές γνωρίζουν με πιο ευχάριστο και δημιουργικό τρόπο τον τόπο στον οποίο ζουν. Οι μέθοδοι διδασκαλίας που θα χρησιμοποιηθούν είναι:

- Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος,
- Η μέθοδος ερωταποκρίσεων,
- Η ανακαλυπτική μορφή μάθησης,
- Η μαθητοκεντρική μέθοδος διδασκαλίας,
- Ο διάλογος

6.2 Στάδια της μεθόδου project

Η πορεία σχεδιασμού του σχεδίου εργασίας διαμορφώνεται σε τέσσερα (4) στάδια (Σουλιώτη, 2004, Μπρίνια, 2005). Πιο συγκεκριμένα, σε κάθε στάδιο θα αναφέρονται οι ενέργειες που αναμένεται να πραγματοποιήσουν οι μαθητές.

Πρώτο Στάδιο: Επιλογή θέματος (Planning)

Η αφορμή του συγκεκριμένου project προκύπτει από το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας της Στ' Δημοτικού στην 7η Ενότητα με τίτλο "Η ζωή έξω από την πόλη". Μετά την ολοκλήρωση της Ενότητας, ο εκπαιδευτικός θα γράψει στον πίνακα της τάξης με μεγάλα γράμματα την λέξη "Σίνδος" και θα ζητήσει στους μαθητές να γράψουν σε ένα χαρτί ένα ιστορικό γεγονός που γνωρίζουν για την περιοχή. Στο συγκεκριμένο στάδιο πραγματοποιείται η τεχνική του καταγισμού ιδεών, όπου οι μαθητές καταγράφουν τις ιδέες που έρχονται αυθόρμητα στο μυαλό τους. Όταν οι μαθητές ολοκληρώσουν τις απαντήσεις τους θα κολλήσουν τα χαρτάκια στον πίνακα.

Σε δεύτερο χρόνο, ο εκπαιδευτικός θα διαβάσει δυνατά τις απαντήσεις των μαθητών, με σκοπό να αντιληφθούν την μεγάλη και έντονη ιστορικότητα της περιοχής τους. Έτσι, θα ανακοινωθεί και το θέμα του project, με ονομασία «*Μαθαίνοντας τον τόπο μου*». Στην συνέχεια, θα δημιουργηθεί ένας διάλογος στον οποίο θα συμμετέχουν ενεργά όλοι οι μαθητές, με σκοπό να καθοριστεί ο σκοπός και το περιεχόμενο του project. Σκοπός του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού προγράμματος είναι η γνωριμία με την περιοχή της Σίνδου και τα ιστορικά γεγονότα που πραγματοποιήθηκαν την διάρκεια του 20ου αιώνα. Τα περιεχόμενα του project με τα οποία θα ασχοληθούν και θα ερευνήσουν οι μαθητές αφορούν τα ιστορικά γεγονότα του 20ου αιώνα στην κοινότητα της Σίνδου. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα θα έχει ως αφετηρία της, την ονομασία της περιοχής, θα συνεχιστεί με την περίοδο της Τουρκοκρατίας, του Προσφυγικού, του Μεσοπολέμου και της Κατοχής, και θα καταλήγει στην πολιτισμική ανάπτυξη της Σίνδου.

Το σχέδιο εργασίας είναι ομαδοσυνεργατικό, οπότε οι μαθητές θα σχηματίσουν ομάδες των πέντε (5) ατόμων αναλαμβάνοντας μία ενότητα της έρευνας με την οποία θα ασχοληθούν (Ομάδα 1: Ονομασία της περιοχής, Ομάδα 2: Τουρκοκρατία, Ομάδα 3: Προσφυγικό, Ομάδα 4: Μεσοπόλεμος και Κατοχή και Ομάδα 5: Πολιτισμική ανάπτυξη της Σίνδου). Ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να δημιουργήσει ετερογενείς ομάδες ως προς την επίδοση των

μαθητών, το κοινωνικό τους υπόβαθρο, το φύλο. Τέλος, κάθε ομάδα θα πρέπει να ορίσει και έναν συντονιστή, ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για την καθοδήγηση και τον συντονισμό της υπόλοιπης ομάδας.

Δεύτερο Στάδιο: Εκτέλεση (Preparation)

Στο συγκεκριμένο στάδιο ο εκπαιδευτικός θα έρθει σε επαφή με τον δάσκαλο της πληροφορικής και με τον υπεύθυνο βιβλιοθήκης του σχολείου, ώστε να συμβάλλουν και οι ίδιοι στην υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος.

1η Δραστηριότητα: Στην πρώτη δραστηριότητα οι μαθητές θα επισκεφθούν την αίθουσα πληροφορικής και με την βοήθεια του δασκάλου της πληροφορικής θα αναζητήσουν και θα εντοπίσουν ομαδικά χρήσιμες πληροφορίες στο διαδίκτυο, οι οποίες θα συνδέονται με τις θεματικές ενότητες του project. Έπειτα, θα επισκεφτούν την βιβλιοθήκη του σχολείου και με την βοήθεια του υπεύθυνου της βιβλιοθήκης, οι μαθητές κάθε ομάδας θα κάνουν βιβλιογραφική έρευνα, ώστε να αντλήσουν στοιχεία για κάθε θεματική ενότητα του σχεδίου εργασίας.

2η Δραστηριότητα: Στην δεύτερη δραστηριότητα οι μαθητές/ τριες κάθε ομάδας θα προετοιμάσουν και θα συντάξουν τις ερωτήσεις που θα θέσουν στις συνεντεύξεις που θα πραγματοποιήσουν στους κατοίκους της Σίνδου κατά την διάρκεια ενός προγραμματισμένου περίπατου στην Σίνδο. Ο εκπαιδευτικός θα έχει ήδη επισκεφθεί την Σίνδο σε προηγούμενο χρονικό διάστημα, ώστε να επικοινωνήσει με μόνιμους κατοίκους, με την βιβλιοθήκη, με την Εκκλησία και με το Δημαρχείο της περιοχής. Έτσι, οι μαθητές θα έχουν την δυνατότητα να αξιοποιήσουν διάφορες πληροφορίες για την ενότητά τους.

3η Δραστηριότητα: Στην τρίτη δραστηριότητα οι μαθητές/ τριες κάθε ομάδας έχοντας προετοιμάσει το πρωτόκολλο συνέντευξης, θα πραγματοποιηθεί η επίσκεψη της περιοχής, στην οποία κάθε ομάδα ξεχωριστά θα διατυπώσει τις ερωτήσεις τους. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως κάθε ομάδα θα πρέπει να έχει μαζί της μία φωτογραφική μηχανή, ένα μαγνητόφωνο, για να ηχογραφήσουν την συνέντευξη και ένα τετράδιο για να σημειώνει τις πληροφορίες που συλλέγουν.

4η Δραστηριότητα: Στην τέταρτη δραστηριότητα οι μαθητές/ τριες θα συλλέξουν οπτικό υλικό με την βοήθεια της φωτογραφικής μηχανής, με σκοπό να το αξιοποιήσουν στην έρευνά τους.

5η Δραστηριότητα: Στην πέμπτη δραστηριότητα οι μαθητές/ τριες μετά την επίσκεψη τους στην Σίνδο θα κατασκευάσουν όλοι μαζί έναν χάρτη, με βάση κάποια σημεία ενδιαφέροντος κάθε ομάδας. Πιο συγκεκριμένα σ' αυτή την δραστηριότητα συλλογικά θα ζωγραφίσουν οι ίδιοι ένα χάρτη με κάποιες διαδρομές που θα είναι βοηθητικές για τους ίδιους. Στις διαδρομές θα τοποθετήσουν και βασικά σημεία, δηλαδή σταθμούς, ώστε να προσανατολίζονται (π.χ το Παλιό Δημοτικό Σχολείο, τον Σιδηροδρομικό Σταθμό, την Εκκλησία, το Τ.Ε.Ι κλπ).

Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων οι ομάδες θα συνεδριάσουν και ο συντονιστής κάθε ομάδας θα διαβάσει στην ολομέλεια της τάξης τις πληροφορίες που συνέλεξαν από την επίσκεψη στην περιοχή, με σκοπό να σχεδιαστεί ο προγραμματισμός της εργασίας. Οι μαθητές/τριες κάθε ομάδας θα ανταλλάξουν τις απόψεις τους και θα ταξινομήσουν το υλικό τους συλλογικά. Έτσι, οι ομάδες θα ανταλλάξουν πληροφορίες και ιδέες για την τελική παρουσίαση. Τέλος, ο εκπαιδευτικός θα έχει συντονιστικό και συμβουλευτικό ρόλο, καθώς μόνο θα παρατηρεί και θα ανατροφοδοτεί τις ομάδες.

Τρίτο Στάδιο: Παρουσίαση (Presentation)

Στο τρίτο στάδιο οι μαθητές/ τριες με βάση τα υλικά και τις δραστηριότητες που θα έχουν συγκεντρώσει από το διαδίκτυο, τις βιβλιογραφικές έρευνες και την επίσκεψη στο χωριό, θα προσπαθήσουν να δημιουργήσουν μία ψηφιακή αφήγηση. Μέσω της συγκεκριμένης μεθόδου, οι μαθητές οδηγούνται σε μία διαδικασία, στην οποία προσπαθούν να επεξεργαστούν τις διάφορες πληροφορίες που συνέλεξαν και να κατασκευάσουν ένα οπτικοακουστικό περιεχόμενο (Μελιάδου, Νάκου, Γκούσκος, Μείμαρης, 2011). Έτσι, με την βοήθεια του δασκάλου της πληροφορικής η κάθε ομάδα θα κατασκευάσει το κομμάτι της. Τέλος, όλες οι ομάδες θα συνθέσουν το υλικό τους σε ένα βίντεο.

Οι μαθητές/τριες του τμήματος θα παρουσιάσουν την τελική μορφή της ψηφιακής αφήγησης στους γονείς και στις υπόλοιπες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου.

Τέταρτο Στάδιο: Αξιολόγηση (Assessment)

Παρόλο που οι μαθητές θα θεωρούν ότι με την παρουσίαση της ψηφιακής αφήγησης θα είναι το τελευταίο στάδιο του σχεδίου εργασίας, είναι σημαντικό να αφιερωθεί λίγος χρόνος και στην αξιολόγηση του προγράμματος. Όλα τα μέλη της ομάδας θα εκφράσουν τα συναισθήματα και τις εντυπώσεις τους για το project. Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός θα έχει προετοιμάσει για την αξιολόγηση της διαδικασίας ένα δελτίο εξόδου το οποίο θα

συμπληρωθεί ατομικά από κάθε μαθητή. Συγκεκριμένα, θα πραγματοποιηθεί η διαδικασία της μεθόδου 3, 2, 1 όπου οι μαθητές θα σημειώνουν τρία πράγματα που έμαθαν στο σχέδιο εργασίας, δύο πράγματα που τους άρεσαν στο σχέδιο εργασίας και ένα πράγμα που θα ήθελαν να μάθουν επιπλέον και τους προκλήθηκε ενδιαφέρον από την ενασχόληση με την συγκεκριμένη θεματική.

Επίλογος/ Συμπεράσματα

Η διδασκαλία της ιστορίας είναι ιδιαίτερα σημαντική στην εκπαιδευτική διαδικασία. Βοηθά στην κατανόηση και την ερμηνεία του παρελθόντος. Διαμέσου της ιστορίας μπορούμε να ανακαλύψουμε τις αιτίες των γεγονότων. Διάκριση της ιστορίας αποτελεί η τοπική ιστορία, η οποία μας βοηθά να προσεγγίσουμε το ανθρώπινο παρελθόν και να εστιάσουμε σε κοινότητες και μικρές κοινωνικές ομάδες.

Με την μελέτη της τοπικής ιστορίας της κοινότητας Σίνδου, δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά, να κατανοήσουν το ανθρωπογενές και το φυσικό τους περιβάλλον της περιοχής τους, να μάθουν τον τρόπο με τον οποίο αναπτύχθηκε ο τόπος τους μέσα στα χρόνια και να κατανοήσουν τα ιστορικά γεγονότα που σμίλεψαν τον χαρακτήρα της πατρίδας τους.

Με την τοπική ιστορία, τα παιδιά θα διευρύνουν την κριτική τους ικανότητα γνωρίζοντας με άμεσο τρόπο τον τόπο τους. Θα εμπεδώσουν την ιστορία τους ερχόμενα σε επαφή με πηγές του τόπου τους και θα αποκτήσουν εμπειρίες. Η πλούσια σε γεγονότα ιστορία της Σίνδου κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα, διαμέσου της εκμάθησης της τοπικής ιστορίας, θα μείνει ανεξίτηλα χαραγμένη στην μνήμη των μαθητών που θα εμπλακούν στην διαδικασία του εκπαιδευτικού project. Θα αποκτήσουν εμπειρίες ερχόμενοι σε επαφή με τις ανθρώπους του τόπου τους.

Τα παιδιά θα μάθουν την ιστορία του τόπου τους κατανοώντας την αρχή, τη μέση και το τέλος των γεγονότων. Θα γνωρίσουν το τοπικό τους περιβάλλον, θα μάθουν για την Σίνδο και την γύρω περιοχή. Θα έχουν την ευκαιρία με βιωματικό τρόπο να εξερευνήσουν το φυσικό περιβάλλον του τόπου τους. Οι σχεδιασμένες δραστηριότητες, θα δώσουν την ευκαιρία, στους μαθητές να συγκρίνουν το παρόν με το παρελθόν και να κατανοήσουν τον ιστορικό χρόνο.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Carr, E. H. (1999). *Τι είναι ιστορία; Σκέψεις για την θεωρία της ιστορίας και τον ρόλο του Ιστορικού*. Μετ. Ανδρέας Παππάς. Αθήνα: Πατάκη
- Delta Municipality (2019). *Λεύκωμα του Δήμου Δέλτα*. Θεσσαλονίκη
- Ανδριώτης, Ν., (1953). *Οι Προέλληνες*. Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών
- Βαϊνά Μαρία (1997). *Θεωρητικό πλαίσιο διδακτικής της τοπικής ιστορίας για τον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Gutenberg
- Γκλαβέρης, Θ., (1998). *Ο κάμπος της Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Κοινότητα Καλοχωρίου
- Γκλαβέρης, Θ., (2021). *Εκ Δυσμών*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Φυλάτος
- Γρηγορίου, Α., (2002). *Θεσσαλονίκη, Έκτος Τόμος*. Επιστημονική Επετηρίδα του Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης του Δήμου Θεσσαλονίκης.
- Δημιτσάς, Μ., (1870). *Αρχαία Γεωγραφία της Μακεδονίας*. Αθήνα: Σύλλογος προς Διάδοσιν των Ελληνικών Γραμμάτων
- Δροσάκη, Ε., (1995). *Εν Θεσσαλονίκη*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ENTOΣ
- Ηλιάδου- Τάχου Σοφία (2006). *Το σύνδρομο του Κρόνου στη θεώρηση Γενικής και Τοπικής Ιστορίας*.
- Ηρόδοτος. *Ιστορίαι*. University Studio Press (2018)
- Κιτσαράς, Δ. Γ., (2004). *Προγράμματα. Διδακτική μεθοδολογία προσχολικής αγωγής με σχέδια εργασίας (1η έκδοση)*. Αθήνα
- Κωνσταντινίδης, Κ., (1989). *Τα εγχειοβελτιωτικά έργα στην πεδιάδα της Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Έκδοση Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας
- Λεοντσίνης, Γ. (1996). *Διδακτική της ιστορίας- Γενική- Τοπική ιστορία και Περιβαλλοντική εκπαίδευση*. Αθήνα
- Λεοντσίνης, Γ., (2001). *Η Τοπική Ιστορία ως Πεδίο Σπουδής στο Πλαίσιο της Σχολικής Παιδείας*. Αθήνα: ΟΕΔΒ
- Μελιάδου, Ε., Νάκου, Α., Γκούσκος, Δ., Μειμάρης, Μ., (2011). *Ψηφιακή Αφήγηση, Μάθηση και Εκπαίδευση*. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση 6
- Μπρίνια, Β., (2005). *Η Διεξαγωγή του μαθήματος «Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων» με την Μέθοδο project στο Ενιαίο Λύκειο*. Εκπαιδευτικά, 77-78, 210-7
- Νικολάου, Γ., (2000). *Ένταξη και Εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

- Παπαγεωργίου, Β., (2006). *Ο Μακεδονικός Αγώνας στην Επισκοπή Καμπανίας*.
- Παπαδόπουλος, Σ., (1975). *Μακεδονικά Τόμος Δέκατος Πέμπτος*. Θεσσαλονίκη
- Πλαγάκος, Π., (1979). "Κουφάλια". Κουφάλια
- Πλατανιώτης, Λ., (2020). *Η Χαλάστρα και ο κάμπος της Θεσσαλονίκης, Άγνωστες πτυχές της Ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός οίκος Κ. & Μ. Σταμούλη
- Περάκης Εμμανουήλ (2021). *Μια Δημόσια Ιστορία για την ιστορική εκπαίδευση: η διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Ταμίσογλου Χρύσα (2021). *Τοπική Ιστορία Από τις θεωρητικές στις εκπαιδευτικές της εκφάνσεις*. Gutenberg
- Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, Ε., (2015). *Η Μέθοδος Project στη Θεωρία και στην Πράξη*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη
- Σουλιώτη, Ε., Παγγέ, Τ., (2005). *Διαθεματικές Προεκτάσεις στην διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας: Πρακτικές εφαρμογές με την χρήση της μεθόδου Project και των Νέων Τεχνολογιών*. Εκπαιδευτικά τευχ. 75-76, σ. 8-20
- Σουλιώτη, Ε., Παγγέ, Τ., (2004). *Διαθεματική Προσέγγιση και Διδασκαλία. Η Μέθοδος Project*. Νέα Παιδεία, 112, 40-50
- Σχινάς, Ν., (1886). *Οδοιπορικοί Σημειώσεις*. Αθήνα: Messenger D' Athenes
- Φραγκούλης, Ι., & Φραντζή, Φ. (2010). *Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις της τοπικής ιστορίας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων*. Πάτρα: Εκδόσεις Γιάννης Πικραμένος
- Φωτιάδης, Κ., & Ηλιάδου-Τάχου Σοφία (2009). *Οι πρόσφυγες στην Μακεδονία*. Αθήνα: Τροια Εκδοτική Εμπορική Α.Ε
- Χριστιανόπουλος, Ν., (1991). *Η αρχαία Θέρμη και η ίδρυση της Θεσσαλονίκης (1.000-315 π.Χ)*. Θεσσαλονίκη: Σκυτάλη
- Χρυσafiδης, Κ., (2000). *Βιωματική- Επικοινωνιακή Διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg

Ιστογραφία

- <https://axiosdelta.gr> (Προσπελάστηκε: 17/4/2022)
- <https://www.teithe.gr/to-tei-thessalonikis/istoriko-tou-idrimatos/> (Προσπελάστηκε: 20/4/2022)
- <https://axiosdelta.gr> (Προσπελάστηκε: 15/3/2022)
- <https://www.dimosdelta.gr> (Προσπελάστηκε: 11/3/2022)
- <https://settlement-renames.eie.gr/> (Προσπελάστηκε: 11/3/2022)
- http://eureka.teithe.gr/jsrui/bitstream/123456789/3795/1/Papadopoulou_Erietta.pdf (Προσπελάστηκε: 18/4/2022)
- <https://www.protothema.gr> (Προσπελάστηκε: 18/3/2022)

<https://buk.gr/el/poli-perioxi/sindos> (Προσπελάστηκε: 7/3/2022)

<https://www.dimosdelta.gr/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1> (Προσπελάστηκε: 7/3/2022)

<https://www.google.com/maps/@40.6689852,22.8283129,23759m/data=!3m1!1e3!5m1!1e4>
(Προσπελάστηκε: 8/3/2022)

https://archive.org/details/issue_29/page/n13/mode/2up?view=theater
(Προσπελάστηκε: 14/3/2022)